

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta
televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta sekä eräiksi siihen
liittyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta. Lailla edistettäisiin telepalveluiden käyttäjien luottamusta televiestintään parantamalla yksityisyyden suojaa televiestinnässä. Lisäksi parannettaisiin yleisen teletoiminnan tietoturvaa ja siten edistettäisiin sähköistä kaupankäyntiä ja sähköistä asiointia. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi telemarkkinalakia, rikoslakia ja telehallinnosta annettua lakia. Ehdotetuilla laeilla saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastamaan Euroopan yhteisöjen televiestinnän tietosuojaa koskevia säännöksiä.

Ehdotetut lait koskisivat perinteisten telepalveluiden ohella myös sähköpostia ja muuta televiestintää Internetin välityksellä. Ehdotuksen mukaan kaikenlainen televiestintä olisi luottamuksellista. Esimerkiksi sähköposti tulisi kiistatta viestintäsalaisuuden piiriin. Rangaistavaksi tulisi sellaisen televiestin hyväksikäyttäminen, jota ei ollut tarkoitettu kyseiselle henkilölle vastaanotettavaksi. Telepalveluiden käyttäjällä olisi oikeus suojata viestinsä haluamallaan tavalla teknisten mahdollisuuksien puitteissa. Teleyritysten velvollisuus olisi huolehtia teletoimintansa tietoturvasta. Teleyritysten olisi tiedotettava telepalveluidensa turvallisuuteen kohdistuvista erityisistä riskeistä.

Teleyritysten henkilöstön erityinen vastuovelvollisuus viestinnän sisällöstä laajeni myös muiden kuin telemarkkinallain soveltamisalaan kuuluvien teleyritysten henkilöstöön, esimerkiksi Internet-palveluita tarjoavien yritysten työntekijöihin.

Teleyritysten oikeutta käsitellä televiestinnässä syntyneitä tunnistamistietoja rajoitettaisiin. Laissa säädettäisiin, mitä tunnistamistietoja teleyritykset voivat käsitellä ja missä tarkoituksessa sekä millä edellytyksillä niitä voi luovuttaa toisille teleyrityksille. Esimerkiksi profiilien laatiminen tilausvideopalvelun tai Internetin käyttäjistä tulisi rajoitusten

piiriin.

Säännökset, jotka koskevat tilaajan oikeutta eriteltyn telelaskuun, siirrettäisiin asetustasolta lakiin samalla kun tätä oikeutta laajennettaisiin. Niiden liittymien numerot, joihin otetuista yhteyksistä telelasku muodostuu, pitäisi pyydettyä ilmaista siten, että kolme viimeistä numeroa on peitetty. Lisämaksulliset palvelunumerot voisi ilmaista telelaskussa aina kokonaan, samoin kaikki numerot, milloin telelasku on vähintään kaksinkertainen edelliseen telelaskuun verraten. Lisäksi luonnollinen henkilö saisi kirjallisesti sitä erikseen pyydettyään telelaskunsa täydellisesti eriteltynä.

Jokaisella käyttäjällä olisi oikeus estää vastaanottajan telepäätelaitteessa näkyvä kutsuvan yhteyden tunnistus. Vastaavasti vastaanottajan tulisi voida maksutta estää kutsuvan yhteyden tunnistus ja sellaisten yhteyksien vastaanotto, joista kutsuvan yhteyden tunnistus on poistettu.

Ehdotukseen sisältyy säännöksiä puhelinluetteloista ja muista tilaajaluetteloista. Jokaisella olisi oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista luetteloista, kieltää tietojensa käyttö suoramarkkinointiin ja vaatia, että hänen osoitteestaan julkaistaan vain osa tai että hänen sukupuolensa ei käy esitetyistä tiedoista ilmi.

Televiestinnän koneellista käyttöä suoramarkkinointiin rajoitettaisiin. Säännökset kieltäisivät muun muassa ilman ihmistyöpanosta toimivien automaattisten järjestelmien ja faksin käytön kuluttajille suuntautuvan suoramarkkinointiin ilman kuluttajan suostumusta. Oikeushenkilöt voisivat ilmoittautua suoramarkkinoinnista kieltäytyvien listalle. Tilaajat voisivat kieltää myös muunlaisen televiestinnän avulla harjoitetun suoramarkkinoinnin.

Telemarkkinalakia muutettaisiin siten, teleyrityksellä olisi velvollisuus varustaa televerkkonsa niin, että poliisi voisi nykyistä

tehokkaammin käyttää pakkokeinolain mukaisia oikeuksiaan telekuunteluun ja televalvontaan. Poliisi maksaisi tarvittavista toimenpiteistä, ohjelmistoista ja laitteista liikenneministeriön vahvistamat maksut.

Teleyritysten velvollisuudeksi tulisi huolehtia siitä, että käyttäjien saatavilla on yhteinen, koko maan kattava tilaajaluettelopalvelu. Teleyritysten olisi myös luovutettava asiakastietojaan niiden edelleen julkaisemista varten.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua niiden antamisesta. Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin edellyttämät kansalliset säädökset on saatettava voimaan viimeistään 24 päivänä lokakuuta 1998.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Televiestinnän luottamuksellisuus	4
Teletoinnin tietoturva	5
Telelaskujen erittely	6
Yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä koskevat säännökset	6
Telekuuntelu ja televalvonta	7
Yhteyksien siirrot ja tunnistukset	7
2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö	7
Yleinen tietosuojadirektiivi	7
Televiestinnän tietosuojadirektiivi	7
Etämyyntidirektiivi	7
Yhteenliittämisdirektiivi	7
ONP-puhelintoimintadirektiivi	8
Digitaalinen allekirjoitus ja televiestinnän suojausjärjestelmät	9
2.3. Euroopan neuvoston tietosuojasuositus	9
2.4. Ulkomaiden lainsäädäntö	9
2.5. Nykytilan arviointi	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	12
4. Esityksen vaikutukset	12
4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset	12
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	13
4.3. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan	13
5. Asian valmistelu	14
6. Muita esityksiin vaikuttavia seikkoja	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.2. Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta	15
1.2. Telemarkkinalaki	30
1.3. Rikoslaki	32
1.4. Laki telehallinnosta	32
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	32
3. Voimaantulo	33
4. Säättämisyjärjestys	33
LAKITEKSTIT	
1. Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta	34
2. Laki telemarkkinalain muuttamisesta	41
3. Laki rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta	43
3. Laki telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	44
RINNAKKAISTEKSTIT	
2. Laki telemarkkinalain muuttamisesta	45
3. Laki rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta	49
4. Laki telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	50

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Telepalveluiden käyttö on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti ja tarjotut palvelut ovat monipuolistuneet. Televerkkojen digitalisointi, Internetin käyttö ja lisääntynyt matkaviestintä ovat avanneet käyttäjille uusia tietoyhteiskunnan palveluita ja sovelluksia, joiden arvioidaan yhä kehittyvän ja lisääntyvän. Suomessa tarjotut telepalvelut ovat tekniseltä tasoltaan ja laadultaan korkeita, palveluita käytetään paljon ja ne ovat kustannuksiltaan kohtuullisia. Tätä kehitystä on tukenut telelainsäädäntö, jolla on vuodesta 1987 luotu telemarkkinoiden avoin, kilpailtu ja innovatiivinen toimintaympäristö. Uusien viestintämuotojen toimintaperiaatteet ja tekniset ominaisuudet edellyttävät kuitenkin lainsäädännön jatkuvaa kehittämistä.

Useat käyttäjät ovat olleet huolestuneita avoimissa tietoverkoissa välitetyn televiestinnän luottamuksellisuudesta ja siitä, että digitaalinen tekniikka tekee mahdolliseksi käyttäjien yksityisyyttä vaarantavan tunnistamistietojen käsittelyn. Yleinen luottamuksen puute hidastaa palveluiden käyttöönottoa ja siten myös sähköisen kaupankäynnin ja sähköisen asioinnin kehitystä ja lisääntymistä. Vaikka televiestinnän luottamuksellisuutta ja tietoturvaa edistävien ratkaisujen kehittäminen on ensisijaisesti teleyritysten ja muun elinkeinoelämän tehtävä, julkishallinnon on omalla toiminnallaan pyrittävä turvaamaan käyttäjien edut ja näin edistämään tietoyhteiskunnan uusien viestintäpalvelujen laajamittaista hyödyntämistä. Yksityisen sektorin teknisiä ratkaisuja tukevalla lainsäädännöllä voidaan edistää tietoyhteiskunnan kehittymistä ja poistaa sähköisen kaupankäynnin ja asioinnin esteitä.

Vaikka yleinen tietosuojalainsäädäntö koskee myös telepalveluita, monet niiden erityisominaisuudet tekevät televiestinnän tietosuojan erityissääntelyn tarpeelliseksi. Myös Euroopan yhteisöissä (EY) on ollut vireillä jo lähes vuosikymmenen ajan erityinen teletoiminnan tietosuojaa koskeva lainsäädäntö, joka sisältää myös tietoturvan perussäännökset: henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/66/EY.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Televiestinnän luottamuksellisuus

Viestinnän luottamuksellisuus on hallitusmuodon 8 §:n nojalla kansalaiselle kuuluva perusoikeus. Kyseisen säännöksen mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Rikoslain (39/1889) 38 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään viestintäsalaisuuden loukkaus rangaistavaksi teoksi. Rikoslain 38 luvun 3 §:ssä säädetään viestintäsalaisuuden loukkauksesta. Pykälässä säädetään rangaistus sille, joka oikeudettomasti avaa toiselle osoitetun kirjeen tai muun suljetun viestin taikka suojauksen murtaen hankkii tiedon sähköisesti tai muulla vastaavalla teknisellä keinolla tallennetusta, ulkopuoliselta suojatusta viestistä tai hankkii tiedon televerkossa välitettävänä olevan puhelun, sähköisen, tekstin-, kuvan- tai datasiirron taikka muun vastaavan televiestin sisällöstä taikka tällaisen viestin lähettämisestä tai vastaanottamisesta. Tämä rikoslain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa uudistettu säännös on kyseisen hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tarkoitettu suojaamaan myös elektronista postia. Julkisuuressakin on väitely siitä, onko sähköposti hallitusmuodossa tarkoitettu luottamuksellinen viesti. Myös rikoslain säännöksen tulkinnanvaraisuutta on arvioitu sen suhteen, onko avoimissa tietoverkoissa kuten Internetissä välitettävä sähköpostiviesti sellainen suljettu tai ulkopuoliselta suojattu viesti, jota säännöksessä tarkoitetaan. Syynä saattaa olla, että rikoslain kokonaisuudistusta valmisteltaessa yleisimmin käytössä ollut sähköpostistandardi perustui X.400-tekniikkaan, jonka ominaisuuksiin kuuluu nykyisin yleisesti käytettyjä Internetin sähköpostistandardeja parempi turvataso. Epätietoisuus sähköpostin asemasta ja toisaalta myös Internetin kaltaisten avointen tietoverkkojen vaatimaton turvataso ovat johtaneet siihen, että kaikki käyttäjät eivät halua käyttää sähköpostia henkilökohtaisten tietojen välittämiseen.

Sähköpostin luottamuksellisuutta on yleensä pyritty parantamaan erilaisilla viestien suojaustekniikoilla. Niiden käyttöä ei ole Suomessa rajoitettu, toisin kuin esimerkiksi

Ranskassa. Rajoituksilla on pyritty turvaamaan viranomaisten mahdollisuus kaikissa oloissa valvoa televiestintää. Suomessa markkinoilla on ollut saatavilla jo jonkin aikaa vahvohinkin salausalgoritmeihin perustuvia ohjelmistoja. Niiden laajamittaista käyttöönottoa on hidastanut järjestelmien ja niiden käytön monimutkaisuus.

Uusien viestintämuotojen käyttö on yleistynyt nopeasti. Käyttäjille tarjotaan mahdollisuus käyttää tavallisia puhelinpalveluja avointen tietoverkkojen varaan kehitetyillä ohjelmilla. EY:n komissio julkaisi Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 10 päivänä tammikuuta 1998 tiedonannon 98/C 6/04, jonka mukaan Internetin kautta tapahtuvaa puheensiirtoa ei voida vielä toistaiseksi pitää puhelintoimintana kilpailusta telepalvelumarkkinoilla annetun komission direktiivin 90/388/ETY mukaisessa merkityksessä. Direktiivin määritelmän mukaisesti puhelintoiminnan on oltava kaupallista toimintaa, sen on oltava yleiseen käyttöön tarkoitettu ja sen on kuljettava kiinteän puhelinverkon yleisten kytkentäisten liitännäispisteiden välillä. Lisäksi siihen on sisällyttävä puheen suora siirto ja kytkentä reaaliajassa. Komissio kuitenkin toteaa, että tilannetta on jatkuvasti tarkkailtava tekniikan ja markkinoiden kehityksen perusteella. Internetin välityksellä toteutetun puheensiirron tekninen kehitys, vaikkakaan se ei vielä yllä tavallisen puhelintoiminnan tasolle, on ollut vaikuttava. On mahdotonta arvioida tarkkaan, millä aikataululla siitä tulee kiinteässä puhelinverkossa tarjottujen puheensiirtopalvelujen todellinen kilpailija. Myös muut uudet viestintämuodot, kuten irc-kanavilla (*Internet relay chat*, tekstimuodossa toimivat Internetin reaaliaikaiset keskustelufoorumit) käytävät keskustelut, video-neuvottelut ja digitalisoidun televisio- ja radiotoiminnan oheen mahdollisesti rakennettavat vuorovaikutteiset viestintämahdollisuudet lisäävät huomattavasti tulevaisuuden televiestinnän ulottuvuuksia. Käyttäjän oikeusturvan vuoksi on tärkeää, että televiestinnän muodosta riippumatta välitetty tai välitettävänä oleva televiesti saa yksiselitteisesti luottamuksellisen viestin suojan, jos sitä ei ole tarkoitettu yleisesti vastaanotettavaksi.

Teletoinnin tietoturva

Suomessa ei ole voimassa erityisiä teletoinnin tietoturvaa koskevia säännöksiä. Liikenneministeriön valmiusohjeessa 4/95 anne-

taan teleyrityksille poikkeustilan toimintaa ja valmistelemista koskevat ohjeet. Telehallintokeskus on julkaissut työryhmäraportin (THK:n julkaisuja 3/1997) televerkkojen tietoturvasuudesta. Kyseessä ovat kuitenkin vain ohjeet, joilla ei ole oikeudellista sitovuutta. Silti televerkkojen rakenteellisissa ominaisuuksissa on kaupalliselta pohjalta syntyneitä tietoturvaa edistäviä ratkaisuja. Niin ollen ainakin kiinteän puhelinverkon turvataso on suhteellisen korkea, eikä siinä välitettyjä viestejä ole mahdollista kuunnella ilman erityisiä teknisiä välineitä ja korkeaa teknistä asiantuntemusta. Täysin aukoton järjestelmä ei kuitenkaan ole, eikä sitä sellaiseksi kohtuullisin kustannuksin ole todennäköisesti mahdollista saadaakaan.

Digitaalisissa matkaviestinverkoissa televiesti välitetään salatussa muodossa päätelaitteen ja tukiaseman välillä. Tukiaseman ja vastaanottavan käyttäjän välillä televiesti välittyy suojaamattomassa muodossa. Ilmasa kulkevan televiestin sieppaaminen on mahdollista tietyillä taajuuksilla toimivien radiovastaanottimien, niin sanottujen skannerien, avulla. Digitaalisessa matkaviestinverkossa käytetty suojataso on mielletty riittäväksi. Sen lähes reaaliaikaiseen purkamiseen tarvittavia laitteistoja ja ohjelmia ei ole yleisesti saatavilla. Tämän vuoksi näissä verkoissa tietoturvan taso on oleellisesti parempi kuin analogisessa NMT-verkossa.

Avoimissa tietoverkoissa tietoturvan taso on heikompi. Niissä välitetty viesti saattaa kulkea kymmenien palvelimien kautta. Näiden tietoturvaratkaisuista käyttäjällä ei välttämättä ole edes tietoa. Lisäksi uuden palvelimen liittäminen Internetiin on nopeaa ja helppoa, ja palvelimien tunnistamisessa käytettyjä osoitehakemistoja ja juuripalvelimia on joutunut tietomurron kohteeksi. Joissakin tapauksissa tulevia viestejä on ohjattu muualle kuin mihin ne oli tarkoitettu. Käyttäjät eivät aina edes huomaa viestivänsä jonkun muun kanssa kuin on ollut heidän tarkoituksensa. Toisaalta Internetin selkeästi rajat ylittävän luonteen takia ei ole mahdollista yhden maan tai edes kaikkien Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansallisella lainsäädännöllä luoda luotettavaa infrastruktuuria tällaiselle hajautetulle verkolle. Kansallisella lainsäädännöllä on kuitenkin mahdollista parantaa myös tällaisen viestinnän luottamuksellisuutta.

Televiestinnän yhteiskunnallisen merkityksen kasvaessa ja televiestinnässä käytettyjen

tekniikoiden monipuolistuessa yhteiskunta ja käyttäjät ovat yhä haavoittuvampia sille, että turvallista televiestintää ei voida taata. Tämän takia on tarkoituksenmukaista seurata viestintämuotojen teknistä kehitystä ja niiden käytössä ilmeneviä mahdollisia uhkia sekä tarvittaessa puuttua niihin riittävän vähimmäisturvatasen aikaansaamiseksi.

Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä on ollut aktiivinen yleisissä tietoturva-asioissa. Se on antanut valtionhallinnolle suunnatun suosituksen sähköpostin ja loki-tiedoston käsittelystä sekä Internetin käytöstä ja tietoturvallisuudesta. Suositukset on tarkoitettu julkiselle sektorille ja ne ovat luonteeltaan vain ohjeellisia.

Telelaskujen erittely

Televiestinnän tietosuojaa koskeva erityissäännös sisältyy telemarkkinalain (396/1997) 50 §:ään, jossa säädetään muun muassa teleyritysten palveluksessa olevien henkilöiden vaihtolovelvollisuudesta. Saman säännöksen mukaan on järjestetty teleyrityksen oikeus antaa eriteltäviä telelaskuja. Erittelystä on annettu tarkemmat säännökset telemarkkina-asetuksella (424/1997). Sen mukaan teleyritys saa luovuttaa tunnistamistietoina tilaajan teleyhteyttä varten valitseman numerosarjan telelaskun maksamiseen velvolliselle siten, että vastaanottavan liittymänumeron neljää viimeistä numeroa ei ilmaista. Teleyritys voi lisäksi ilmaista liittymänumeron kokonaan, milloin liittymässä tarjotaan palvelua, josta perittävä maksu sisältyy telelaskuun, sekä kaikki liittymänumerot siten, että kahta viimeistä numeroa ei ilmaista, jos telelaskussa teleyhteyksistä veloitettu määrä on yli kaksinkertainen edellisen vastaavan laskutuskauden laskuun verrattuna. Teleyritys voi antaa telelaskun maksamiseen velvolliselle muita kuin edellä mainittuja laskun määräytymiseen liittyviä tietoja, jollei ole ilmeistä, että ne johtavat jonkun muun kuin telelaskun maksajan puhelinsalaisuuden loukkaamiseen.

Telelaskujen erittelystä on yleisemmällä tasolla säännös telepalvelujen toimitusehtojen yleisistä perusteista annetun liikenneministeriön päätöksen (478/1997) 17 §:ssä. Siinä säädetään teleyrityksen velvollisuudesta maksutta ja, milloin lasku on yli 150 markkaa, ilman pyyntöä eritellä liittymän käytöstä aiheutuva lasku. Laskusta on vaikeudetta käytävä ilmi erikseen ryhmiteltyinä paikallispuhelut, kaukopuhelut, kansainväliset puhe-

lut ja matkaviestimiin otetut puhelut ja edellä mainituista puheluista perityt verkkokorvaukset. Nämä erät on edelleen eriteltävä telepalvelun tuottaneiden teleyritysten mukaan. Lisäksi siitä tulee ilmetä perusmaksut ja muut kuin telepalvelut. Eritellyssä laskussa ei saa näkyä soittajalle ilmaisia puheluita. Käyttäjällä on myös oikeus pyynnöstä saada erittelemätön lasku.

Yksityisyyden suojaa henkilötietojen käsitellessä koskevat säännökset

Henkilörekisterilaki (471/1987) koskee myös televiestinnän tietosuojaa. Perinteisten telepalveluiden tietosuoja on käytännössä voitu toteuttaa varsin hyvin ilman säädetyn lain tukeakin. Sitä ei kuitenkaan voi pitää oikeudellisesti tyydyttävänä, koska yksityisyyden suoja kuuluu hallitusmuodossa tarkoitettuihin kansalaisen perusoikeuksiin, joita koskevat perussäännökset tulee antaa lain tasolla.

Telepalveluiden käytössä on tullut esiin myös yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia ongelmia, joiden ratkaisemiseksi lainsäädäntö on tarpeen. Tällaisena voi pitää esimerkiksi sitä, että telepalveluita voidaan rajoitetta käyttäen suoramarkkinointiin silloinkin, kun sitä voi pitää käyttäjän kannalta haitallisena tai ainakin arveluttavana. Auto-maattisilla soitto- tai telefaksilaitteilla voidaan lähettää suoramarkkinointia sisältäviä viestejä käyttäjille, joille voi aiheutua tästä kustannuksia ja joka tapauksessa haittaa. Telemaksujen määräytymisperusteista riippuen vastaanottava käyttäjä joutuu jopa maksamaan telemaksuja (esimerkiksi matkapuhelimen vastaanottomaksu ulkomailla) tällaisesta suoramarkkinoinnista. Jos suoramarkkinointia harjoitetaan telekopiolaitteilla, vastaanottaja maksaa kopiopaperin, minkä lisäksi kopiolaitetta ei voi vastaanoton aikana käyttää muihin tarkoituksiin.

Eriyisen ongelman on aiheuttanut suoramarkkinointi sähköpostin avulla (ns. *spam*). Suoramarkkinointi sähköpostitse on varsin edullista markkinoijalle. Se tekee mahdolliseksi lähettää tuhansia viestejä samanaikaisesti hyvin yksinkertaisella tavalla ja nopeasti. Laajamittaisena se aiheuttaa vastaanottajalle haittaa ja häiritsee sekä televerkon että sähköpostin käyttöä muihin palveluihin.

Kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 10 §:n mukaan markkinoinnin lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-

asiamies. Kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/1978) 6 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehen on, jos hän havaitsee elinkeinonharjoittajan ryhtyneen lainvastaiseen toimenpiteeseen, pyrittävä saamaan elinkeinonharjoittaja vapaaehtoisesti luopumaan siitä. Tarvittaessa kuluttaja-asiamiehen on ryhdyttävä asian edellyttämiin pakkotoimiin tai saatettava asia markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi.

Telekuuntelu ja televalvonta

Telekuuntelusta ja televalvonnasta säädetään pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvussa. Telekuuntelulla tarkoitetaan yleisen tai muun telemarkkinalain soveltamisalaan kuuluvan televerkon kautta liittymään tulevan tai siitä lähtevän viestin kuuntelua tai tallentamista viestin sisällön selvittämiseksi. Televalvonnalla tarkoitetaan salassapidettävien tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty edellä mainittuun televerkkoon kytketystä liittymästä tai vastaanotettu tällaiseen liittymään, sekä tällaisen liittymän tilapäistä sulkemista. Telekuuntelun mahdollistavat rikokset on lueteltu tyhjentävästi pakkokeinolaissa. Kyseessä ovat vakavat rikokset, kuten esimerkiksi valtiopetos, tappo, törkeä ryöstö, törkeä huumausainerikos ja tällaisten rikosten rangaistava yritys. Rikoksen esitutkintaa toimittavalle viranomaiselle voidaan antaa lupa kuunnella ja tallentaa epäillyn televiestintää, jos kuuntelulla saatavilla tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Käytännössä telekuuntelu on nykyään suoritettava tapauskohtaisesti erikseen. Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa televalvontaan, kun on syytä epäillä jotakuta rikoksesta, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta, automaattisen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta rikoksesta, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen, tai huumausainerikoksesta tai näiden rikosten rangaistavasta yrityksestä.

Yhteyksien siirrot ja tunnistukset

Teleyritykset ovat tarjonneet yhteyksien siirtoja, tunnistuksia ja niihin läheisesti liittyviä palveluita tähän mennessä puhtaasti kaupalliselta pohjalta. Yleisesti käytössä olevat älyverkkopalveluihin perustuvat yhteyksien siirrot ovat puhelinverkossa välitön kutsunsiirto, kutsunsiirrot silloin, kun liittymä

on varattu, liittymään ei vastata tai matkaviestin on suljettu tai kuuluvuusalueen ulkopuolella. Älyverkon avulla toteutetaan myös suuri osa puhelinverkon yhteyksien tunnistuksista. Digitaalisissa matkaviestimissä kutsuvan yhteyden tunnistus on lähes vakiotoiminne, ja sen poistaminen on yleensä mahdollista. Sen sijaan sellaisten puhelujen vastaanottoa ei vielä verkkotasolla ole pystynyt estämään, joista kutsuvan yhteyden tunnistus on poistettu. Verkkotasolla ei nykyisin myöskään tarjota kytketyn yhteyden tunnistusta eikä mahdollisuutta sen poistamiseen. Käyttäjällä ei ole yleisesti tarjolla mahdollisuutta poistaa kolmansien osapuolien hänen liittymäänsä tekemiä yhteyden siirtoja.

Tietoverkoissa tapahtuva sähköpostiviestintä on useimmilla ohjelmistosovelluksilla mahdollista ohjata edelleen toiseen sähköpostiosoitteeseen.

2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö

Yleinen tietosuojadirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 95/46/EY, jäljempänä *yleinen tietosuojadirektiivi*, annettiin 24 päivänä lokakuuta 1995. Sen tavoitteena on turvata yksilöiden perusoikeudet ja yksityisyys henkilötietojen käsittelyssä. Direktiivillä pyritään turvaamaan henkilötietojen vapaa liikkuvuus Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden välillä, mutta asetetaan edellytykseksi henkilötietojen luovuttamiselle kolmansiihin maihin vastaanottavien maiden tietty tietosuojataso. Yleisen tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoa Suomessa on valmistellut oikeusministeriön asettama henkilötietotoimikunta (komitean mietintö 1997:9). Oikeusministeriössä on valmisteilla luonnos hallituksen esitykseksi henkilötietolaiksi. Henkilötietolailla korvattaisiin nykyinen henkilörekisterilaki.

Televiestinnän tietosuojadirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla 97/66/EY, jäljempänä *televiestinnän tietosuojadirektiivi*, on annettu 15 päivänä joulukuuta 1997. Televiestinnän tietosuojadirektiivillä täsmennetään ja täydennetään yleistä

tietosuojadirektiiviä telealan osalta. Direktiiviä valmisteltiin yhteisötasolla lähes vuosikymmenen ajan. Telealan nopean kehityksen vuoksi osa direktiivin käsitteistä ja erityisesti joidenkin säännösten soveltamisala on jo nyt vanhentunutta ja voidaan siksi tulkita usealla eri tavalla. Valmistelun hitaudesta suhteessa tekniseen kehitykseen voidaan esimerkinomaisesti mainita, että juuri ennen direktiivin hyväksymistä sen alkuperäisestä nimestä poistettiin viittaus, jonka mukaan sitä sovellettaisiin erityisesti digitaaliseen monipalveluverkkoon (ISDN) ja yleisiin digitaalisiin matkaviestinverkkoihin. Monissa direktiivin säännöksissä viitataan erityisesti soittoihin ja soittajaan. Niissä säännellään myös kutsuvan numeron tunnistusta. Direktiivin johdanto-osassa kuitenkin todetaan, että uusien telepalvelujen, kuten tilausvideon ja interaktiivisen television, onnistunut kehittäminen riippuu osittain siitä, että käyttäjät luottavat siihen, ettei heidän yksityisyytensä ole vaarassa. Kansallisen lainsäädännön valmisteluissa lähtökohdaksi otettiin se, että direktiivin mukaisia yksityisyyden suojaa ja tietoturvaa koskevia säännöksiä olisi sovellettava kaikkeen televiestintään, jos se on teknisesti mahdollista. Tämä johtuu siitä, että Suomessa perinteisen puhelintoiminnan ohella jokapäiväiseen viestintään käytetään yhä enemmän tietoverkkojen suomia mahdollisuuksia, kuten sähköpostia. Lähitulevaisuuden teknistä kehitystä on vaikea ennustaa, joidenkin arvioiden mukaan valtaosa nykyisestä puhelinliikenteestä siirtyy Internetissä käytettyihin IP-verkkoihin. Siksi on tarkoituksenmukaista tehdä ehdotetun lain soveltamisalasta niin riippumaton käytetystä viestintävälineestä kuin mahdollista. Suomessa on tällaisesta telelainsäädännön teknologiariippumattomuudesta erittäin hyvät kokemukset. Myös direktiivin telepalveluille vahvistama määritelmä ja johdanto-osan lausumat tukevat tätä lähestymistapaa.

Televiestinnän tietosuojadirektiivillä halutaan suojata erityisesti luonnollisten henkilöiden oikeutta yksityisyyteen, mutta myös oikeushenkilöiden asemaan on kiinnitetty huomiota. Direktiivissä on 16 artiklaa. Se velvoittaa jäsenvaltiot saattamaan voimaan kansalliset säännökset, joiden mukaan telepalvelujen tarjoajan on varmistettava palvelujensa riittävä turvataso. Jäsenvaltioiden on taattava yleisesti saatavilla olevien telepalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän luotamuksellisuus. Direktiivissä määritellään

yksityiskohtaisesti miten ja mihin tarkoitukseen tunnistamistietoja voidaan käsitellä ja ketkä sitä saavat tehdä. Tunnistamistietojen luovuttamisesta asiakkaalle laskuerittelyn muodossa on oma artikla. Myös kutsuvan ja kytketyn yhteyden tunnistuksesta ja niiden maksullisista tai maksuttomista rajoituksista on tarkat säännökset. Direktiivissä kiinnitetään huomiota kutsuvan yhteyden eston ohittamiseen puhelinhäirinnän tai hätäkutsujen osalta. Teleyritysten on tarjottava tilaajille mahdollisuus poistaa liittymäänsä tehdyt soitonsiirrot. Lisäksi direktiivissä määritellään jäsenvaltioille yhdenmukaiset vähimmäissäännöt tilaajien oikeuksista puuttua tilaajaluetteloissa julkaistuihin tietoihinsa. Tilaajan on muun muassa voitava ilmoittaa, ettei hänen henkilötietojaan saa käyttää suoramarkkinointiin. Yleisen televerkon välityksellä tapahtuvassa suoramarkkinoinnissa ei saa käyttää ilman ihmistyöpanosta toimivia automaattisia soittojärjestelmiä, jollei tilaaja ole ennalta antanut siihen suostumustaan. Televiestinnän tietosuojadirektiivissä on lisäksi säännöksiä päätelaitteiden vapaan kaupanpitämisen varmistamiseksi yhteisömaissa sekä viittauksia yleisen tietosuojadirektiivin säännöksiin. Kansallinen lainsäädäntö on saatettava vastaamaan direktiiviä viimeistään 24 päivänä lokakuuta 1998.

Etämyyntidirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kuluttajansuojasta etäsovimuksissa 97/7/EY, jäljempänä *etämyyntidirektiivi*, annettiin 20 päivänä toukokuuta 1997. Sillä harmonisoidaan jäsenvaltioiden kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä, direktiivissä tarkoitettuja etäsovimuksia koskevat säännökset. Etämyyntidirektiivin 10 artiklassa kielletään elinkeinonharjoittajaa käyttämästä ilman ihmisapua toimivaa automaattista kutsujärjestelmää tai telekopiolaitetta, jollei kuluttaja ole siihen ennakolta antanut suostumustaan. Muita etäviestintävälineitä, joilla on mahdollisuus yksilölliseen yhteydenpitoon, saa käyttää vain, jos kuluttaja ei ole niitä kieltänyt. Näistä mainitaan esimerkinomaisesti osoitteelliset tai osoitteettomat painotuotteet, vakiokirjeet, puhelin, sähköposti, radio ja televisio, tosin ilmeisesti vain ostoskanavia vastaavien palveluiden osalta. Suomen lainsäädännön saattaminen vastamaan etämyyntidirektiivin säännöksiä on

vireillä erikseen.

Yhteenliittämisdirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä televiestinnän yhteenliittämisestä soveltaen avoimen verkon tarjoamisen (ONP) periaatteita yleispalvelun ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi 97/33/EY, jäljempänä *yhteenliittämisdirektiivi*, ja sen mukaisen kansallisen lainsäädännön mukaan teleyritysten on eriytettävä televerkkotoimintansa ja telepalvelutoimintansa kirjanpidollisesti toisistaan. Direktiivissä säädetään myös teleyrityksen sisäisestä vaitiolovelvollisuudesta näiden kahden taloudellisesti eriytetyn toimialan välillä.

ONP-puhelintoimintadirektiivi

Euroopan unionissa on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta puhelintoimintaan ja teleyleispalvelusta kilpailuympäristössä 98/10/EY, jäljempänä *ONP-puhelintoimintadirektiivi*. Se sisältää myös tilaajaluetteloita koskevia säännöksiä. Jäsenvaltioiden on huolehdittava muun muassa siitä, että teleyritysten asiakkailta on oikeus saada tietonsa yleisesti saatavilla olevaan tilaajaluetteloon ja että on olemassa yksi sähköinen tai painettu valtakunnallinen tilaajaluettelo.

Digitaalinen allekirjoitus ja televiestinnän suojausjärjestelmät

Euroopan unionin piirissä on käynnistynyt lainsäädäntötyö myös sähköisen kaupankäynnin ja digitaalisen allekirjoituksen edistämiseksi. Komission tiedonannossa Tietoturvan ja luottamuksen varmistaminen sähköisessä viestinnässä KOM(97)503 lopull. se toi julki huolensa tietoverkkojen välityksellä tapahtuvan viestinnän luottamuksellisuudesta. Tiedonannossa todettiin, että sähköisen kaupankäynnin yleistymisen vaarantuu, jos käyttäjien luottamusta avoimia tietoverkkoja kohtaan ei paranneta. Komissio esittelee samalla erilaisia viestinnän kryptografisia suojausmenetelmiä ja muita tietoturvaa edistäviä ratkaisuja, kuten digitaalisia allekirjoituksia. Komissio asetti aikataululleen takarajaksi vuoden 2000, johon mennessä olisi välttämätöntä toteuttaa euroopanlaajuinen kehys ainakin digitaalisille allekirjoituksille. Ko-

missio huomauttaa, että on ensiarvoisen tärkeää, että Eurooppaan saadaan luotettavalle sähköiselle viestinnälle yhteensopivat järjestelmät. Aikataulun mukaan vuoden 1998 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana olisi tarkoitus julkaista alustavat yhteisötason lainsäädäntöhankkeet.

2.3. Euroopan neuvoston tietosuojasuositus

Suomi on hyväksynyt myös Euroopan neuvoston teletoitinnän tietosuojaa koskevan suosituksen R(95)4. Suosituksessa kehoitetaan tarjoamaan telepalveluita, joissa otetaan huomioon käyttäjien yksityisyyden suoja ja viestinnän luottamuksellisuus. Televerkot olisi rakennettava näitä tarkoituksia silmällä pitäen. Telepalveluita tulisi olla mahdollista käyttää nimettömänä. Teleyrityksen palveluksessa olevilla henkilöillä tulisi olla vaitiolovelvollisuus työn suorittamisessa saamiensa viestien sisältöä koskevien tietojen osalta. Henkilötietoja saisi lähinnä käsitellä vain yhteyden muodostamista tai palvelun tarjoamista ja laskutusta varten sekä palvelun tai verkon moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Teleyrityksen pitäisi varmistaa televerkon ja telepalvelujen turvallisuus sekä tiedottaa televerkon turvallisuusriskeistä ja mahdollisuuksista niiden vähentämiseen. Lisäksi suosituksessa käsitellään tietojen luovutusta, laskuerittelyä, kutsuvan yhteyden tunnistusta, kutsunsiirtoa ja tilaajaluetteloita koskevia periaatteita. Periaatteet ovat samansuuntaiset kuin televiestinnän tietosuojadirektiivissä ja ehdotuksessa laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoitinnän tietoturvasta.

2.4. Ulkomaiden lainsäädäntö

Liikenneministeriö on teettänyt yksityiskohtaisen selvityksen televiestinnän tietosuojasta ja teletoitinnän tietoturvasta eräissä maissa. Sen perusteella televiestinnän tietosuojalainsäädäntö sekä tietoturvalainsäädäntö on monissa maissa vielä hajanaista.

Ruotsissa kesällä 1997 uusittuun telelakiin sisältyy yleinen vaitiolovelvollisuuspykälä sekä viittaus tietosuojalakiin. Teletoitinnän teknisen kehityksen mukanaan tuomista uusista tietosuojakysymyksistä ei ole annettu erityissäännöksiä, mutta näistä kysymyksistä on käyty runsaasti keskustelua teleyritysten ja tietosuojaviranomaisten välillä.

Ruotsissa sekä yksityishenkilöillä että oi-

keushenkilöillä on ollut jo vuosien ajan oikeus saada täydellisesti eritelty lasku liittymästään soitetuista puheluista. Käytäntö ei perustu säännöksiin eikä asiasta ole tiedossa myöskään oikeuskäytäntöä. Kyseistä käytäntöä noudattaa Ruotsissa markkinavoimaltaan huomattava teleyritys Telia Ab. Laskutus- ja liikennetietojen säilyttämisestä ei myöskään ole annettu erityisiä säännöksiä. Tietosuoja-lakiin sisältyy yleinen velvoite suojata henkilörekistereissä olevia tietoja tahattomalta tai luvattomalta tuhoamiselta sekä luvattomalta muuttamiselta ja levittämislä. Ruotsin uuteen telelakiin ei sisälly yleistä tietoturvalvelvoitetta, jos sellaiseksi ei katsota velvollisuutta taata teletoiminnan jatkuminen kriisioloissa ja sodassa.

Norjassa ei myöskään ole erityistä teletoiminnan tietosuojaa koskevaa lakia. Teletoiminnassa tarvittavien rekisterien perustaminen edellyttää tietosuojaviranomaisten lupaa, johon sisällytetään usein erityisiä ehtoja. Rekisteriä saa käyttää vain tilaajien telepalvelujen laskutukseen ja hallinnollisiin tarkoituksiin.

Tilaajilla on mahdollisuus kieltää oman puhelinnumeron esiintyminen toisille tilaajille annettavilla eritellyillä laskuilla. Laskun suuruutta koskevassa riitatilanteessa tilaajalla on oikeus saada täydelliset tiedot myös salattuihin numeroihin soitetuista puheluista.

Rekisteripitäjän eli Telenorin tulee poistaa tai tehdä tunnistamattomaksi ne tiedot, joita se ei enää tarvitse. Tiedot tulee poistaa rekistereistä kuuden kuukauden kuluessa (lupaehdoista ei tarkkaan ilmene, mistä ajankohdasta määräaika lasketaan).

Tanskassa tietyistä numerosta otettujen yhteyksien rekisteröinti katsotaan tietosuoja-lainsäädännössä määrittelyksi henkilötiedon rekisteröinniksi. Puhelinnumeron rekisteröintiä varten säädettiin Tanskan yksityisiä rekistereitä koskevaan yleiseen tietosuojalakiin erityispykälä, joka muutamien poikkeuksien kieltää yrityksiä rekisteröimästä automaattisesti numeroita, joihin yrityksestä soitetaan. Kyseisen säännöksen taustana on työntekijöiden yksityisyyden suoja tilaajana olevaa työnantajayritystä vastaan. Näin ollen teleyhtiöt saavat antaa eritellyt laskut vain sellaisille tilaajille, jotka ovat luonnollisia henkilöitä.

Telelakiin tehtiin kesällä 1997 muutos, jolla teleoperaattorit velvoitettiin toteuttamaan televerkkoja koskevat tekniset ratkaisut tavalla, joka tekee poliisille mahdollisek-

si kuunnella televiestintää.

Saksassa teletoiminnan tietosuoja on yksityiskohtaisesti ja tiukasti säännelty. Lisäksi Saksan perustuslaissa vahvistettu puhelinsalaisuus ulottuu perustuslakituomioistuimen tulkinnan mukaan televiestinnän sisällön lisäksi siihen liittyviin olosuhteisiin eli myös siihen, onko viestiliikennettä ollut ja keiden henkilöiden välillä viestejä on välitetty.

Teleyritys saa luovuttaa telepalvelujen tarjoajille liikennetietoja, sikäli kun niitä tarvitaan asiakkaiden laskutuksen toteuttamiseen. Tietoja saa luovuttaa myös kolmansille, joiden kanssa palvelun tarjoajalla on sopimus laskutuksen järjestämisestä. Tällaiset kolmannet henkilöt tulee sopimuksin velvoittaa huolehtimaan kirje- ja puhelinsalaisuudesta. Liikennetiedot tulee laskutusta varten tarvittavia tietoja lukuun ottamatta hävittää heti yhteyden päätyttyä. Liikennetietoja saa säilyttää laskutuksen todentamiseksi 80 päivän ajan laskun lähettämisestä siten, että soitetuista puheluista poistetaan kuitenkin heti kolme viimeistä numeroa. Liikennetietoja voidaan kuitenkin säilyttää pitempään asiakkaan vaatimuksesta tai jos laskujen periminen sitä edellyttää.

Saksassa hyväksyttiin 22 päivänä heinäkuuta 1997 telepalvelujen tietosuoja koskeva laki osana laajempaa kaikkia tieto- ja viestintäpalveluja koskevaa multimedialakia. Telepalveluiksi kaikki sähköiset tieto- ja viestintäpalvelut, joissa yhdistetään dataa kuten merkkejä, kuvia ja ääntä, ja joita välitetään televiestinnän keinoin. Telepalvelujen tarjoajien tulee myös parhaansa mukaan tehdä telepalvelun käyttö mahdolliseksi anonyymisti tai salanimellä. Telepalvelujen tarjoajat saavat rakentaa käyttäjiin liittyvistä henkilötiedoista niin sanottuja käyttäjäprofiiileja vain siltä osin kuin käyttäjät käyttävät salanimiä. Salanimen liittyvää käyttäjäprofiilia ei saa yhdistää salanimellä esiintyvää henkilöä koskeviin henkilötietoihin.

Isossa-Britanniassa telealaa valvova viranomainen on kiinnittänyt huomiota myös teletoiminnan tietosuojakysymyksiin. Se on yhdessä tietosuojaviranomaisten kanssa laatinut ehdotuksen siitä, mihin ja miten tilaajaluetteloon sisältyviä henkilötietoja saa käyttää ja luovuttaa eteenpäin. Puhelinnumeron perusteella ei Isossa-Britanniassa voi hakea numerotietopalveluista sen tilaajan osoitetietoja, vaikka numero olisikin listattu puhelinluetteloon.

Tilaaajan oikeutta saada puhelinnumeroitain eritelty lasku ei ole lainsäädännössä rajoitettu ja käytännössä laskuissa eritellään kaikki tietyn vähimmäishinnan ylittävät puhelut.

Yhdysvalloissa viestintäpalveluja tarjoavat yritykset voivat suhteellisen vapaasti kerätä ja hyödyntää televiestintään liittyviä tunnistamishenkilötietoja ja myydä niitä eteenpäin. Erityisesti Internet-palveluntarjoajien suhteen tilanne Yhdysvalloissa on hajanainen. Tietosuoja on suurelta osin alalla toimivien yritysten keskinäisen itsesääntelyn ja sopi-musehtoihin otettujen velvoitteiden varassa.

2.5. Nykytilan arviointi

Yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja televiestinnän luottamuksellisuudesta on tarpeen antaa tarkemmat säännökset lain tasolla. Lainsäädännöllä voidaan lisätä käyttäjien luottamusta televiestintään ja siten edistää tietoyhteiskunnan uusien palveluiden käyttöä sekä sähköistä kaupankäyntiä ja sähköistä asiointia. Teknisen kehityksen vuoksi käyttäjille tarjotaan yhä monipuolisempia palveluja, jotka asettavat vakavia haasteita yksityisyyden suojalle. Ihmisten vuorovaikutamisen siirtymässä yhä enemmän televerkon välityksellä tapahtuvaan viestintään, teleyritykset ovat keskeisessä asemassa, kun ajatellaan käyttäjien kulutustottumusten ja elämäntapojen seuraamista ja pahimmassa tapauksessa analysoimista. Markkinoinnille käyttäjäprofiilin luominen antaa suunnattomia mahdollisuuksia, mutta yksityisyyden suojan kanalta ne ovat arveluttavia.

Lainsäädäntö on välttämätöntä myös siitä syystä, että henkilötietojen suojasta säädetään hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin nojalla tarkemmin lailla. Nykyisin telemarkkina-asetuksessa säädetään tunnistamistietojen erittelyn edellytyksistä laskun yhteydessä.

Edellä esitettyjen syiden lisäksi yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lain antaminen on välttämätöntä jo sen vuoksi, että lainsäädäntöme tulee saattaa asiaa koskevan Euroopan yhteisöjen lainsäädännön mukaiseksi. Myös Euroopan neuvoston piirissä yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen (SopS 36/1992), jäljempänä: *tietosuojasopimus* nojalla annetun teletoimintaa koskevan suosituksen, *tietosuojasuositus*, periaatteet

tukevat säädösmuutoksia.

Tietoturvan osalta ratkaisut ovat tähän mennessä perustuneet kaupallisiin tarpeisiin. Teknisen kehityksen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista säännellä alan toimintaa yksityiskohtaisesti, sillä se saattaisi hidastaa kehitystä. Tietyn tasoinen perusturva on kuitenkin syytä säätää lailla.

Poliisi ei tosiasiallisesti voi käyttää pakkokeinolain mukaisia oikeuksiaan telekuunteluun ja televalvontaan, jolleivät teleyritykset varusta televerkostoa ja telelaitteita siten, että telekuuntelu ja televalvonta tulee mahdolliseksi. Teleyrityksillä ei ole tällaista velvoitetta voimassa olevan lain mukaan. Koska olemassa olevien laitteistojen varustaminen tarpeellisilla toiminteilla aiheuttaa huomattavan suuret kustannukset, on tarpeen säätää lailla myös näiden kustannusten jakamisesta.

Telelaskun oikeellisuuden tarkistaminen aiheuttaa yhä vaikeuksia. Teleyritykset saavat jatkuvasti tiedustelua liittymästä otetuista ja telelaskussa laskutetuista teleyhteyksistä. Tilanne parani olennaisesti 1 päivänä kesäkuuta 1993 voimaan tulleella teletoimintasetuksen muutoksella (447/1993), kun teleyritykset saivat luvan antaa täydellisesti eritellyt telelaskut maksullisiin palvelunumeroihin otettujen teleyhteyksien osalta. Tilanetta ei voi kuitenkaan pitää vielä täysin tyydyttävänä. Hyväksyessään hallituksen esityksen telemarkkina-laiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 163/1996 vp) eduskunta edellytti vastauksessaan (EV 23/1997 vp), että hallitus selvittää nopeasti tarpeen kehittää telepalvelujen käyttäjien oikeutta saada käyttöönsä teleliikenteen tunnistamistietoja ja tarvittaessa ripeästi antaa asiasta eduskunnalle esityksen, jossa on otettu huomioon liittymän omistajan ja haltijan oikeus yksityisyyteen suhteessa oikeushenkilöihin.

Tilaaajaluetteloiden osalta lainsäädännössä on otettava huomioon teletoiminnan tietosuojadirektiivin säännökset tilaajien mahdollisuuksista esittää omia tietojaan koskevia vaatimuksia. Toisaalta tilaajan kanssa liittymäsopimuksen tehnyt teleyritys on käytännössä ainoa, jolla on täydelliset tiedot asiakaidensa puhelinnumeroista, nimistä ja osoiteista. Jos teleyritys ei voi luovuttaa näitä tietoja massaluovutuksena toiselle yritykselle tilaajaaluettelon julkaisemista varten, kilpailutilanne tilaajaaluetteloiden julkaisemisessa vääristyy. Euroopan unionissa on kiinnitetty

huomiota ensinnäkin siihen, että yleiseen televerkkoon liitetystä liittymästä on pystytävä ottamaan yhteys mihin tahansa toiseen yleiseen televerkkoon liitettyyn liittymään. Tilaaajilla tulee myös olla mahdollisuus saada tietonsa yleisesti saatavilla olevaan tilaajaluetteloon. Näiden vaatimusten johdosta on lailla säädettävä valtakunnallisesta tilaajaluettelosta. Kysymys heijastuu myös telealan yleiseen kilpailuun. Jos tilaajatietojen valtakunnallisesta saatavuudesta ei säädetä lailla, uusien tai vasta aloittelevien teleyri-tysten voi olla vaikeaa saada asiakkaidensa yhteystietoja suurten käyttäjäryhmien tietoi-suuteen. Tilaajaluetteloiden julkaisemisessa ei välttämättä saada aikaan kilpailua, jos tie-tojen luovuttaminen tehdään vain mahdolli-seksi eikä siihen aseteta velvollisuutta.

Puhelinverkossa tarjottujen palvelujen monipuolistuminen saattaa vaarantaa käyttäjien yksityisyyden suojaa. Erityisesti kutsuvan linjan tunnistuksen yleistymisen matkapuhe-linverkossa voi aiheuttaa joillekin käyttäjille tilanteita, joissa he pidättäytyvät teleyhtey-den ottamisesta. Tällainen tilanne voisi olla puhelu esimerkiksi päihdeneuvontaa jaka-vaan palvelunumeroon. Vaikka kutsuvan yhteyden tunnistuksen estoa kaupallisesti tarjotaankin, keskeisenä televiestinnän tie-tosuojakysymyksenä se on tarkoituksenmu-kaista kirjata yksityisyyden suojasta televies-tinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annet-tavaan erityislakiin. Säännöksellä ei kuiten-kaan pitäisi rajoittaa kutsuvan yhteyden tun-nistuksen näkymistä tietyille hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille, kuten poliisille tai pelastusviranomaisille. Käyttäjillä saattaa olla myös perusteltu syy olla halu-amatta kutsuvan yhteyden tunnistusta omas-sa päätelaitteessaan tai kieltäytyä vastaanot-tamasta sellaisia puheluita, joissa kutsuvan yhteyden tunnistus on estetty. Niin ikään oikeudella yksityisyyteen voidaan ymmärtää käyttäjän oikeutta olla kertomatta tosiasial-lista olinpaikkaansa. Hänellä ei tulisi ole-maan harkinnanvaraista sijaintinsa il-maismahdollisuutta, jos kutsuva käyttäjä näkee kytketyn yhteyden tunnistuksesta, mi-hin numeroon puhelu kutsunsiirron jälkeen ohjautuu. Toisaalta käyttäjällä pitäisi olla mahdollisuus poistaa liittymäänsä kolmansien osapuolien tekemät kutsunsiirrot. Vahin-gossa tai häiritsemielessä vääriin numeroon tehty kutsunsiirto saattaa tehdä vastaanotta-van käyttäjän elämän tuskalliseksi. Nämä ovat kaikki tilanteita, joihin joutuminen on

nykYTEKNIKAN vuoksi hyvin mahdollista. On kaikkien etujen mukaista turvata yksityisyy-den suojaa haluaville sellaiset perusoikeudet, joiden avulla he välttävät monipuolisen tek-niikan mukanaan tuomilta lieveilmiöiltä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksellä pyritään edistämään telepalve-luiden turvallista käyttöä, jossa käyttäjien tietosuoja on turvattu. Samalla pyritään luo-maan televiestinnän yleiset tietosuojakäytän-nöt sellaisiksi, että käyttäjät voivat luottavai-sesti ottaa käyttöön uusia viestintämuotoja ja niiden avulla asioida tietoverkoissa. Tavoite voidaan pääosin saavuttaa järjestämällä yksi-tyisyyden suojaa televiestinnässä ja yleisen teletoiminnan tietoturvan perustaso Euroopan yhteisöjen lainsäädännön edellyttämällä ta-valla.

Tavoitteena on, että lainsäädännöllä luo-daan käyttäjien yksityisyyden suojan ja ylei-sen teletoiminnan tietoturvan riittävä perus-taso siten, että se ei aiheuta teleyrityksille ja sitä kautta palveluiden käyttäjille kohtuutto-mia kustannuksia. Lainsäädännöllä ei saa vaikeuttaa uusien tietoyhteiskunnan viestin-täpalveluiden kehittämistä. Sen vuoksi sään-tely on rajoitettava siihen määrään, mitä on pidettävä välttämättömänä yksityisyyden suojan turvaamiseksi ja oikeushenkilöiden kohtuullisen suojan kannalta.

Ehdotetulla lainsäädännöllä veloitettaisiin teleyritykset varustamaan televerkostonsa ja laitteensa niin, että poliisi voi harjoittaa telekuuntelua ja televalvontaa pakkokeinolain mukaisesti. Ehdotuksessa omaksutut periaat-teet vastaavat varsin pitkälle Ruotsissa 1 päivänä heinäkuuta 1996 voimaan tullutta järjestelyä (RP 1995/96:180). On odotetta-vissa, että EY:n lainsäädäntö kehittyä sa-maan suuntaan.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset

Toteutuessaan lakiehdotukset edistävät tele-verkkojen käyttöä, sekä sähköistä kaupan-käyntiä ja asiointia. Sen välilliset taloudelli-set vaikutukset ovat huomattavat.

Yksityisyyden suojan ja tietoturvan toteut-tamiseksi televiestinnän tietosuojadirektiivis-sä ja ehdotuksessa laiksi yksityisyyden suo-

jasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta tarpeelliseksi katsotut toimenpiteet aiheuttavat teleyritykselle lisäkustannuksia. Huomattavasta osasta palveluita, jotka teleyritysten olisi tarjottava käyttäjille, teleyrityksellä ei olisi oikeutta periä maksua. Velvollisuus tarjota osaa näistä palveluista seuraa vasta tietyn palvelun tarjoamisen myötä, ei itsenäisesti. Liikenneministeriön teettämän selvityksen mukaan pääosa teleyrityksistä ei suunnittele esimerkiksi kytketyn yhteyden tunnistuksen tarjoamista. Toinen teknisesti vaikea ja mahdollisesti kustannuksiltaan merkittävä toiminne saattaa olla kolmansien osapuolten liittymään tekemien yhteyksien siirtojen poistaminen tilaajan toimesta. Tämän ja joidenkin muiden lakiehdotuksen vaatimusten täyttäminen voi edellyttää asiakaspalvelutoimintaa, josta aina aiheutuu teleyrityksille kustannuksia.

Teleyrityksille säädettäisiin suhteellisen laaja tiedotusvelvollisuus tarjoamistaan palveluista ja niiden käytöstä. Tiedottamisen velvollisuus ei kuitenkaan aiheuta merkittäviä kustannuksia, koska se voidaan hoitaa esimerkiksi puhelinluettelojen välityksellä, laskunväliliitteellä, Internetin web-sivuilla ja joissakin tapauksissa sähköpostilla. Koska televiestinnän tietosuojadirektiivi velvoittaa kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot saattamaan direktiivin säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöä, laitevalmistajien ja ohjelmien tuotekehityskustannukset eivät jää yksinomaan suomalaisten teleyritysten maksettaviksi. Kustannusvaikutukset teleyrityksille arvioidaan kokonaisuudessaan kuitenkin niin vähäisiksi, että ne eivät sanottavasti vaikuta telemaksuihin. Lisääntyvä telepalveluiden käyttö, jota lisääntyvä luottamus televiestintään edelleen edistää, korvaa ajanoloon teleyrityksille lain mukaisista velvollisuuksista aiheutuvat kustannukset.

Toteutuessaan ehdotus edistää suojaustekniikoiden kysyntää. Suojaustekniikoiden markkinat ovat kasvava elinkeino, ja muun muassa komissio on kiinnittänyt perusteellisesti huomiota alan yritystoiminnan taloudelliseen merkitykseen.

Suoramarkkinoinnin rajoittamisen ehdotulla tavalla ei uskota aiheuttavan merkittäviä kustannuksia alalla toimiville yrityksille. Täysin automatisoidut ilman ihmistyöpanosta toimivat teleyhteyden ottamiseen tarkoitettujen järjestelmien käyttö ei yleisessä käytössä Suomessa. Säännöksellä ei rajoiteta yleisempien, yksittäisten yhteyden ottamista helpotta-

vien teknisten järjestelmien käyttöä, joissa yhteyden syntymisen jälkeen markkinointi suoritetaan ihmistyövoimin, jollei tilaaja ole sitä erikseen kieltänyt. Käytännössä kieltäytyminen on jo nykyisinkin ollut itsesääntelyyn sitoutuneiden suoramarkkinoijien tarjoama mahdollisuus.

Kaikkien jo käytössä olevien televerkkojen ja laitteiden varustaminen siten, että telekuuntelu ja televalvonta tulee mahdolliseksi, on ilmeisesti hyvin kallista. Toisaalta telekuuntelun ja televalvonnan tarve on eri osissa maata ja eri verkoissa erilainen. Ensimmäisenä telekuuntelun ja televalvonnan edellytysten järjestäminen tulisi ilmeisesti ajankohtaiseksi digitaalisissa matkaviestinverkoissa. Tämä tulisi karkeasti arvioiden maksamaan noin viisi miljoonaa markkaa. Ehdotettu järjestely johtaisi siihen, että teleyritykset saisivat kohtuullisen korvauksen investoinneistaan, ja toisaalta poliisi voisi käyttää pakkokeinoja määrärahojensa puitteissa.

Ehdotuksella ei ole välittömiä vaikutuksia työllisyyteen. Laajeneva sähköinen kaupankäynti ja asiointi sekä televiestinnän suojausjärjestelmien kysynnän kasvu, mitä lakiehdotukset edistävät, lisää kuitenkin taloudellista toimeliaisuutta ja siten vaikuttaa välillisesti työllisyyteen.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaa koskevan lakiehdotuksen 24 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseksi asianomaisessa ministeriössä ei tarvittaisi lisää henkilöresursseja.

Telehallintokeskuksen arvioidaan tarvitsevan lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi 1 - 2 henkilötyövuotta. Telehallintokeskus kattaa menonsa suoritteistaan perimällä maksuilla, minkä vuoksi näillä resurssitarpeilla ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia.

4.3. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan

Lakiehdotukset parantavat toteutuessaan telepalveluiden käyttäjien yksityisyyden suojaa. Vaikka käyttäjän perusoikeudet on Suomessa turvattu tähänkin saakka varsin hyvin, niistä säädettäisiin nyt lain tasolla samalla kun oikeuksia täsmennettäisiin.

Kuluttajan oikeus saada eritelty lasku laajenee merkittäväällä tavalla. Tämä edistää kuluttajan mahdollisuuksia varmistua telelas-

kutuksen oikeellisuudesta ja lisää telepalveluiden käytön turvallisuutta sekä vähentää tarvetta laskuvalituksiin.

Vaikka yrityksillä ei ole kaikkea laissa tarkoitettua yksityisyyden suojaa, ehdotetut säännökset turvaavat myös niiden oikeutetut edut. Yritykset hyötyvät eniten siitä, että telepalveluiden parantuva tietoturva edistää mahdollisuuksia käyttää telepalveluita sähköisen kaupankäyntiin ja asiointiin.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenneministeriössä kuullen eri ministeriöitä, Telehallintokeskusta, tietosuojavaltuutettua, kuluttaja-asiamiestä ja teleyrityksiä. Esitysehdotuksesta on hankittu lausunnot teleyrityksiltä, telealan yhteisöiltä ja viranomaisilta sekä käyttäjien edustajilta. Esitys oli myös julkisesti saatavilla liikenneministeriön kotisivuilla Internetissä.

Lausunnoissa on suhtauduttu myönteisesti

ehdotuksen lähtökohtiin ja pääperiaatteisiin sekä yleisesti pidetty ehdotusta tarpeellisena. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota muun muassa tarpeeseen määritellä tunnistamistiedot tarkasti ja niiden suhteeseen yleiseen henkilötietolainsäädäntöön. Lausunnoissa esityt seikat on otettu laajasti huomioon jatkovalmistelussa.

Lisäksi liikenneministeriö on hallituksen esityksen valmistelua varten teettänyt selvitykset televiestinnän tietosuojasta ja teletoiminnan tietoturvasta eräissä maissa sekä tietosuojasäännösten kustannusvaikutuksista.

6. Muita esityksiin vaikuttavia seikkoja

Oikeusministeriössä on valmisteilla luonnos hallituksen esitykseksi henkilötietolaiksi. Yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaa koskevassa lakiehdotuksessa käytetään kyseisen luonnoksen keskeisiä käsitteitä, ja siinä on otettu huomioon sen tavoitteet ja keskeiset periaatteet.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vastaavuustaulukko

Seuraavassa vastaavuustaulukossa esitetään, miten televiestinnän tietosuojadirektiivi ehdotetaan saatettavaksi osaksi Suomen lainsäädäntöä ehdotetuissa laeissa.

Direktiivi	Lakiehdotus
1 artikla <i>Tarkoitusta ja soveltamisala</i>	1 § <i>Lain tarkoitus</i> 2 § <i>Soveltamisala</i>
2 artikla <i>Määritelmät</i>	3 § <i>Määritelmät</i>
3 artikla <i>Palvelut</i>	2 § <i>Soveltamisala</i>
4 artikla <i>Turvallisuus</i>	6 § <i>Teleyrityksen velvollisuudet</i>
5 artikla <i>Viestinnän luottamuksellisuus</i>	
1 kohta	4 § <i>Televiestinnän luottamuksellisuus</i> 5 § <i>Televiestinnän suojaus</i>
2 kohta	HM 8 §
6 artikla <i>Teleliikenne -ja laskuttamistiedot</i>	3 luku <i>Tunnistamistietojen käsittely</i>
1 kohta	9 § <i>Tunnistamistietojen hävittäminen ja muuttaminen</i>
2 kohta	10 § 2 momentti <i>Tunnistamistietojen käsittely laskutusta varten</i>
3 kohta	11 § <i>Tunnistamistietojen käsittely telepalveluiden markkinoimissa</i>
4 kohta	10 § 1 mom. <i>Tunnistamistietojen käsittely laskutusta varten</i> 12 § <i>Tunnistamistietojen käsittely teleyrityksissä</i>
7 artikla <i>Erittely ja laskutus</i>	13 § <i>Teleyhteyksien erittely</i> (Telemarkkinalaki 15 § 1 momentti 5 kohta)

Direktiivi

8 artikla
Kutsuvan ja yhdistetyn linjan tunnistus

1 kohta

2 kohta

3 kohta

4 kohta

6 kohta

9 artikla
Poikkeukset

10 artikla
Automaattinen puhelunsiirto

11 artikla
Tilaaajaluettelot

12 artikla
Ei-toivotut soittot

1 kohta
(sekä etämyyntidirektiivi 97/7/EY 10 artikla 1 kohta)

2 kohta

3 kohta

15 artikla
Direktiivin täytäntöönpano

1.2. Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturva

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Lailla pyritään edistämään teletoinnin tietoturvaa ja telepalveluiden tilaajien ja käyttäjien yksityisyyden suojaa. Oikeushenkilöillä ei olisi laissa tarkoitettua yksityisyyden suojaa, mutta myös

Lakiehdotus

14 § 1 mom.
Kutsuvan yhteyden tunnistus

14 § 2 momentti 1 kohta
Kutsuvan yhteyden tunnistus

14 § 2 momentti 2 kohta
Kutsuvan yhteyden tunnistus

15 §
Kutsuvan yhteyden tunnistus

17 §
Tunnistuspalveluiden käyttö

18 §
Tunnistamistietojen luovutus viranomaisille

16 §
Automaattinen yhteyden siirto

20 §
Tilaaajaluettelo

21 § 1 momentti
Televiestintä suoramarkkinoimissa

21 § 3 momentti
Televiestintä suoramarkkinoimissa

21 § 2 ja 3 momentti
Televiestintä suoramarkkinoimissa

30 §
Voimaantulo
31 §
Siirtymäsäännös

niiden oikeutetut edut telepalveluiden käyttäjinä otettaisiin laissa huomioon. Teletoinnin tietoturva on määritelty lakiehdotuksen 3 §:n 4 kohdassa. Lakiehdotuksen 23 §:ssä säädettäisiin liikenneministeriölle erityinen velvollisuus yleisesti ohjata teletointaa lain tavoitteiden mukaisesti.

2 §. *Soveltamisala.* Valmisteilla oleva henkilötietolaki olisi yleislaki, jota olisi sovellettava myös televiestinnässä, jollei tässä erityislaissa muuta säädetä. Sen ohella, mitä ehdotetussa laissa yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvas- ta säädettäisiin, teleyrityksillä olisi muun ohella ne velvollisuudet, jotka rekisterinpitäjälle säädettäisiin henkilötietolaissa. Vastavasti yleislain säännösten piirissä olisi esimerkiksi erillisverkkoa ylläpitävä luonnollinen tai oikeushenkilö, vaikka kyseiseen verkkoon tai siinä harjoitettuun televiestintään ei sovellettaisi yksityisyyden suojasta televiestinnässä annettuja säännöksiä. Suomen lain soveltamisen tulkinnan osalta noudatettaisiin yleisiä oikeus- ja tulkintaperiaatteita.

Lakia sovellettaisiin kaikkeen televiestintään sekä kaikenlaiseen yleiseen teletointaan, jollei laissa erikseen muuta säädettäisi. Lain soveltamisalaan kuuluisi siten sellainenkin telemarkkinalain 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettujen telepalveluiden tarjonta, joka ei pääosin kuulu telemarkkinalain soveltamisalaan. Ehdotetun lain soveltamisen kannalta ei olisi merkitystä esimerkiksi sillä, tarvitaanko toimintaa telemarkkinalain mukaista toimilupaa tai onko sen harjoittajan tehtävä laissa tarkoitettu teletointailmoitus. Siten lakia sovellettaisiin muun muassa Internet-palvelun tarjontaan ja sähköpostiin sikäli kuin ne ovat kytkentäistä datasiirtoa, johon telemarkkinalakia ei siis pääosin sovelleta.

Yleistä teletointaa ei olisi teletointaan kuuluvien suoritteiden jälleenmyynti, mikä ei siis kuuluisi lain soveltamisalaan. Jälleenmyyjä ei ole itse tuottanut tarjoamiaan telepalveluja tai televerkkopalveluja eikä jälleenmyyjällä ole oikeutta eikä tosiasiallista mahdollisuutta estää käyttäjää tarjoamasta telepalveluita. Jälleenmyyjä tarjoaa esimerkiksi ostamiaan kytkentäpalveluja sellaiseen käyttäen hyväksi teleyritykseltä saamiin paljousalennuksiin. Jälleenmyyntiin sovellettaisiin yleislainsäädäntöä, kuten henkilötietolakia.

Pykälän 2 momentin nojalla lakia sovellet-

taisiin analogisiin televerkkoihin vain siinä laajuudessa kuin ministeriö erikseen päättää. Soveltamisalan rajoittaminen on välttämätöntä, koska monet lain mukaisista palveluista voidaan tarjota vain digitaalisissa televerkoissa.

Tarkoitus on antaa säännöksessä tarkoitettu päätös erityisesti analogisista matkaviestinpalveluista. Säännöksessä tarkoitettujen kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon se, miten olennaisesti lain soveltamisella johonkin analogiseen telepalveluun yksityisyyden suojaa ja teletoinnin tietoturvaa voitaisiin edistää. Arvioitaessa kustannusten kohtuullisuutta yksityisyyden suojan kannalta tulisi ottaa huomioon myös vaihtoehtoisten digitaalisten tekniikoiden käyttömahdollisuus.

Ministeriön päätöksen mukaan tiettyyn analogiseen televerkkoon ja siinä harjoitettuun viestintään voitaisiin soveltaa myös jotakin osaa laista. Koska analoginen tekniikka ei vaikuta mitenkään esimerkiksi mahdollisuuteen soveltaa suoramarkkinointia koskevia lain säännöksiä, ne koskisivat ministeriön päätöksen mukaan suoramarkkinointia myös analogisten televerkkojen kautta. Sen sijaan kutsuvan ja kytketyn yhteyden tunnistus ei nykyisen tekniikan rajoissa ole kohtuullisin kustannuksin järjestettävissä ainakaan kaikissa analogisissa telepalveluissa.

Laki koskisi pykälän 3 momentin nojalla myös televiestintää muiden kuin yleisten televerkkojen ja yleisten televerkkojen välillä, milloin erillisverkot on liitetty yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään. Lakia sovellettaisiin myös erillisverkkojen välillä tapahtuvaan televiestintään, jos niiden välistä televiestintää harjoitetaan yleisen televerkon välityksellä. Näin ollen käyttäjän viestintä nauttisi luottamuksellisen viestin suojaa riippumatta siitä, harjoitetaanko viestintää erillisverkossa olevasta liittymästä vai suoraan yleiseen televerkkoon liitettyä olevasta liittymästä, kunhan televiestintää harjoitetaan viestinnän jossain vaiheessa yleisen televerkon välityksellä. Yleisen teletoinnin harjoittajana teleyrityksen tässä laissa tarkoitettujen velvollisuudet ulottuisivat vain sen televerkkoihin ja telepalveluihin. Näin ollen teleyrityksen velvollisuutena ei lain nojalla olisi esimerkiksi huolehtia erillisverkon tietoturvasta. Erillisverkon liittämistä yleiseen televerkkoon säädetään telemarkkinalain 12 §:n 1 momentissa. Sen

sijaan teletoiminta suljetussa erillisverkoissa samoin kuin televiestintä niissä jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä periaate ei ehdotuksen mukaan riippuisi siitä, onko erillisverkko fyysisesti erillinen yleisestä televerkosta vai onko se toteutettu yleiseen televerkon ominaisuuksia hyväksi käyttäen (virtuaalinen erillisverkko). Luottamuksellisen viestin salaisuutta hallitusmuodon 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuna perusoikeutena ei ole perusteltua rajoittaa koskemaan vain tiettyjä verkkoja. Käyttäjien harjoittama televiestintä olisi näin ollen luottamuksellista lain 2 ja 4 §:n mukaisesti kaikissa verkoissa, kuten esimerkiksi erillisverkon sisällä tapahtuvassa viestinnässä.

Lakia ei sovellettaisi pykälän 4 momentin nojalla televisio- ja radiotoimintaan. Jos televisio- ja radio-ohjelmien jakeluun tarkoitettussa jakeluverkossa kuitenkin tarjotaan telemarkkinalaissa tarkoitettuja telepalveluita, lakia sovellettaisiin tähän toimintaan. Tällaista olisi esimerkiksi toiminta, jossa käyttäjä voi radio- ja televisio-ohjelmien jakeluun käytetyn televerkon (esimerkiksi kaapelilähetysverkon) kautta tilata kuvataallenteita (tilausvideopalvelu). Radio- ja televisiotoimintana ei ehdotuksen mukaan pidettäisi toimintaa, jossa ohjelmia jaetaan Internetin välityksellä.

Lain soveltamisala vastaisi televiestinnän tietosuojadirektiivin soveltamisalaa, joka on määritelty direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa.

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdassa viitattaisiin käsitteisiin, jotka on määritelty telemarkkinalaissa. Pykälän 1 kohdan mukaisesti teletoiminta on telemarkkinalain 4 §:n 1 kohdan nojalla televerkkojen rakentamista ja ylläpitoa sekä televiestinnän ohjausta niissä. Yleinen teletoiminta on telemarkkinalain 4 §:n 2 kohdan nojalla teletoimintaan kuuluvien suoritteiden tarjoamista yleisesti käytettäväksi. Teletoimintaan kuuluvan suoritteen jälleenmyyjä ei olisi teleyritys. Telemarkkinalain 4 §:n 8 kohdan nojalla televiestintä on käyttäjien toimintaa viestien lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi telepäätelaitteiden välillä televerkossa. Telemarkkinalain 4 §:n 3 kohdan mukaan televerkolla tarkoitetaan siirtojärjestelmiä, jotka tekevät mahdolliseksi viestien siirron määrättyjen liittymäpisteiden välillä johtimella, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla. Telepalvelulla tarkoitetaan telemarkkinalain 4 §:n 6 kohdan nojalla palvelua, jonka tarjoaminen koostuu kokonaan tai osittain vies-

tien siirrosta tai reitityksestä televerkossa. Liittymä on telemarkkinalain 4 §:n 9 kohdan mukaan televerkon rajapinta, jossa käyttäjä pääsee yleiseen televerkkoon ja jossa määritellään tekniset rajapintaerittelmät (liittymäpiste) ja soveltuvin osin teleyrityksen, ja käyttäjän välinen oikeussuhde.

Pykälän 2 kohdan mukaan henkilötiedon käsite olisi sama kuin yksityisyyden suojaa henkilötietojen käsittelyssä koskevassa lakiehdotuksessa. Henkilötiedon käsitettä tulokittaisiin kyseisen lain soveltamiskäytännön mukaisesti.

Pykälän 3 kohdan mukaan teleyrityksellä tarkoitettaisiin luonnollista tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa yleisesti käytettäväksi itse tuottamiaan telemarkkinalaissa tarkoitettuja teletoimintaan kuuluvia suoritteita.

Tietoturvalle tarkoitettaisiin pykälän 4 kohdan mukaan yleensä teleyrityksen velvollisuuksiin kuuluvia hallinnollisia ja teknisiä toimenpiteitä, joilla on tarkoitus varmistaa televiestinnän luottamuksellisuus, eheys ja käytettävyys. Luottamuksellisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että muut kuin televiestinnän osapuolet eivät pääse oikeudettomasti kuuntelemaan, salakuuntelemaan, tallentamaan tai muulla tavalla sieppaamaan tai valvomaan välitettävää televiestiä. Televiestinnän eheydellä tarkoitetaan välitetyn viestin muuttumattomuutta sen välittämisen aikana. Sen mukaan tiedot ovat luotettavia, oikeellisia ja ajantasaisia eivätkä ne ole laitteisto- tai ohjelmistovikojen, luonnontapahumien tai oikeudettoman toiminnan seurauksena muuttuneet tai tuhoutuneet. Televiestinnän käytettävyydellä tarkoitetaan sitä, että televiestinnässä käytettävät palvelut, järjestelmät ja laitteet ovat toimivia ja tarvittaessa niitä tarvitsevien käytettävissä. Hallinnollisilla toimenpiteillä tarkoitetaan esimerkiksi teleyrityksen toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että sillä on riittävän pätevää henkilöstöä, joka voi vastata tietoturvaan liittyvistä tehtävistä. Teknisillä toimenpiteillä tarkoitetaan televerkkojen ja telepalveluiden varustamista teknisillä varusteilla ja toiminteilla, jotka edistävät turvallista televiestintää.

Pykälän 5 kohdan nojalla tilaaja voisi olla joko luonnollinen tai oikeushenkilö. Säännöksessä tarkoitettu sopimus on yleensä liittymäsopimus, josta säädetään erikseen telemarkkinalaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä, mutta se voi olla syntynyt myös muulla tavalla. Telepalvelun käyttäjä

katsotaan teleyrityksen tilaajaksi esimerkiksi myös silloin, kun hän nimenomaista sopimusta tekemättä valitsee telepäätelaitteellaan teleyrityksen numerotunnuksen käyttääkseen teleyrityksen kaukotelepalveluita.

Yleisöpuhelimella soittava henkilö ei ole tilaaja, vaan tilaaja on tällöin yleisöpuhelinla ylläpitävä yritys, joka on tehnyt liittymäsopimuksen teleyrityksen kanssa. Yleisöpuhelimesta soittava henkilö ei maksa telelaskua liittymän käytöstä teleyritykselle, vaan telelaskun maksaa yleisöpuhelinla ylläpitävä yritys. Yleisöpuhelimesta soittava henkilö maksaa soittaessaan yleisöpuhelinla ylläpitävälle yritykselle tämän telepäätelaitteen käytöstä.

Tilaajana pidettäisiin myös sitä, jolle telepalvelun toimittamista koskevan sopimuksen tehneen luonnollisen tai oikeushenkilön oikeus on siirtynyt sopimuksen ehtojen mukaisesti. Teleyrityksen ei voida katsoa olevan velvollinen selvittämään yksittäistapauksissa, ovatko tilaajan oikeudet mahdollisesti siirtyneet. Teleyritys voisi aina pitää lähtökohtana sitä, että tilaaja on se henkilö, joka on tehnyt teleyrityksen kanssa sopimuksen telepalveluiden toimittamisesta jollei tämä ole teleyritykselle muuta kirjallisesti ilmoittanut. Tapauksessa, jossa tilaajan oikeudet ovat siirtyneet, teleyritys voisi oikeuksien siirtymisen todentamiseksi edellyttää kirjallista ilmoitusta oikeuksien siirtymisestä siltä, jolta oikeudet ovat siirtyneet.

Jos tilaaja on antanut liittymän jonkun muun hallintaan, tilaajana pidetään säännöksen mukaan jälkimmäistä, jos tämä on velvollinen maksamaan liittymästä käytetyistä telepalveluista aiheutuvan telelaskun ja edellä tarkoitettu kirjallinen ilmoitus teleyritykselle on tehty. Velvollisuus voi perustua varsinaisen liittymäsopimuksen tekijän ja asianomaisen välillä tehtyyn sopimukseen. Tässä tapauksessa varsinainen liittymäsopimuksen tekijä ei siten voisi käyttää hyväkseen niitä etuja ja oikeuksia, jotka lain nojalla kuuluvat tilaajalle. Esimerkiksi puhelinliittymän toiselta vuokrannut henkilö saisi käyttää hyväkseen tilaajalle kuuluvia oikeuksia alkuperäisen tilaajan sijasta.

Jos työntekijä käyttää työpaikalla työnantajansa liittymää, työnantaja olisi tilaaja. Jos liittymä kuitenkin on työntekijän kotona tai muuten hänen hallinnassaan ja hän on velvollinen maksamaan siitä menevät telemaksut joko teleyritykselle tai työnantajalle, häneen sovellettaisiin, mitä tilaajasta säädetään

vaikka liittymäsopimus olisikin työnantajan nimissä edellyttäen, että edellä tarkoitettu kirjallinen ilmoitus teleyritykselle on tehty. Perheessä tilaaja olisi pääsääntöisesti se, jonka nimissä liittymäsopimus on, ja muut perheenjäsenet olisivat käyttäjiä. Jos tilaajasta annettuja säännöksiä sovellettaisiin edellä sanotun perusteella yhtä useampiin henkilöihin, he voisivat käyttää oikeuksiaan vain yhteisesti. Määritelmä vastaisi Suomen oloihin sovellettuna televiestinnän tietosuojadirektiivin 2 artiklan a kohdan mukaista tilaajan määritelmää.

Käyttäjä olisi pykälän 6 kohdan nojalla aina luonnollinen henkilö. Käyttäjä voi olla myös tilaaja, mutta se ei ole välttämätöntä. Käyttäjä olisi se, joka tosiasiallisesti harjoittaa televiestintää. Televiestinnän käyttötarkoitus ei vaikuta käyttäjän asemaan. Laki ehdotuksen mukainen käyttäjän käsite olisi sisällöltään sama kuin televiestinnän tietosuojadirektiivin 2 artiklan b kohdan mukainen käyttäjän käsite.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin tunnistamistiedot. Käsite vastaisi telemarkkinallain mukaista, mutta laissa tarkemmin määrittelemätöntä tunnistamistietojen käsitettä. Tunnistamistieto olisi esimerkiksi tilaajan tai käyttäjän liittymän numero tai muu tunniste. Muukin yhteyden toteuttamisessa syntynyt tai tallentunut tieto voisi olla tunnistamistieto. Siten esimerkiksi puhelun tai muun televiestin alkamisajankohta olisi myös tunnistamistieto. Tunnistamistieto olisi myös tieto siitä, mistä maasta tai minkä tukiaseman alueelta matkaviestintää on harjoitettu.

Tunnistamistietojen käsittelyn käsite vastaa pykälän 8 kohdan mukaan soveltuvin osin henkilötietolaki ehdotuksen mukaista henkilötietojen käsittelyn käsitettä.

Telelaskulla tarkoitettaisiin pykälän 9 kohdan mukaan teleyrityksen telepalveluista itsensä tai kolmannen osapuolen lukuun tilaajalta velkomaa laskua. Laskuun saattaa sisältyä myös erilaisia lisäarvopalveluista aiheutuvia eria tai esimerkiksi laitevuokria. Telelasku ei sen sijaan olisi televerkkojen yhteenliittämisestä tai muista teleyritysten keskinäisistä suoritteista aiheutuva lasku, jossa teleyritys ei ole käyttäjän ominaisuudessa maksajana.

Pykälän 10 kohdan mukaan kutsuvan yhteyden tunnistus on esimerkiksi puhelinverkoissa toiminne, jossa puhelun vastaanottajan puhelin osoittaa puhelun tullessa, mistä puhelinnumerosta puhelu tulee. Tunnistus voisi

olla joko televerkon tai telepalvelun toiminne. Esimerkiksi puhelinpalveluita tarjoava teleyritys voi tarjota käyttäjille toiminnetta, jossa kutsuva tilaaja voidaan tunnistaa vastaanottavan telepäätelaitteen toiminteella tai erillisellä puhelimeen liitettävällä laitteella. Yleisesti tarjotaan myös puhelinkeskuksessa toteutetun puhelinvastaajan oheistoiminteena palvelua, jossa toiminne ilmoittaa käyttäjälle tiedon niiden liittymien tunnistamistiedoista, joita palvelun tilaaja ei ole ottanut vastaan. Kutsuvan yhteyden tunnistusta koskevia säännöksiä sovelletaan kyseiseen toiminteesen sen teknisestä toteutustavasta riippumatta.

Pykälän 11 kohdan mukainen kytketyn yhteyden tunnistus on toiminne, joka tekee käyttäjälle mahdolliseksi tunnistaa sen, mihin liittymään tai palveluun teleyhteys esimerkiksi kutsunsiiirron jälkeen ohjautuu. Käyttäjää saa tällöin tietoonsa sen liittymän numeron tai muun tunnisteen, johon kutsu on siirretty siitä liittymästä, johon käyttäjä otti yhteyden.

Tilaaajaluettelon käsitteeseen kuuluu pykälän 12 kohdan mukaisesti, että se on yleisesti saatavilla. Käsitteeseen sisältyy siten esimerkiksi kaikille puhelinpalveluiden tilaajille jaettu puhelinluettelo tai Internetissä oleva luettelo sähköpostiosoitteista. Yksityiseen käyttöön tarkoitettuja luetteloita tilaajaluettelolla ei tarkoiteta. Niihin sovelletaan kuitenkin yksityisyyden suojasta henkilötietojen käsittelyssä annettuja yleisiä säännöksiä. Tilaaajaluettelo voi sisältää puhelinnumeroita, sähköpostiosoitteita ja muita vastaavia tilaajien tai käyttäjien henkilötietoja. Tilaaajaluettelo voi olla painettu tai sähköisessä muodossa oleva luettelo tai muu osoiteisto. Tilaaajaluettelo on siten myös tietokanta, josta annetaan tietoja yleisessä numerotiedotuksessa samoin kuin sähköisessä muodossa oleva osoiteisto, josta käyttäjä voi itse hakea luettelotietoja. Tilaaajaluettelolta edellytetään, että siinä on tilaajien tai käyttäjien tunnistamiseen liittyviä tietoja ja ne on luettelotoiminnan harjoittajan toimesta kerätty ja ylläpidetty niiden esittämistä varten. Siten esimerkiksi teleyrityksen tai muunkaan yrityksen asiakasrekisteri, joka sisältää henkilötietoja, ei ole tilaaajaluettelo. Tilaaajaluettelo ei myöskään olisi esimerkiksi Internetissä oleva sähköpostiosoitteisto, joka muodostuu sähköpostiosoitteiden haltijoiden itsensä osoitteistoon lähettämistä osoitteista, joita osoitteen lähetyksmahdollisuuden tarjoava

osoitteiston passiivinen ylläpitäjä ei ole sopimusteitse tai muutoin pyytänyt tai aktiivisesti kerännyt. Edellä mainittuihin tämän lain soveltamisalan ulkopuolella oleviin luetteloihin sovellettaisiin kuitenkin henkilötietoja koskevaa yleislakia.

Ministeriöillä tarkoitettaisiin pykälän 13 kohdan nojalla liikenneministeriötä, jonka toimialaan teleasiat valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) mukaan kuuluvat.

2 luku. Teletoiminnan tietoturva

4 §. *Televiestinnän luottamuksellisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan televiestintä olisi luottamuksellista hallitusmuodon 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Tällä tarkoitetaan sitä, että muut kuin televiestinnän osapuolet eivät saa oikeudettomasti kuunnella, salakuunnella, tallentaa tai muulla tavalla siepata tai valvoa välitettävää televiestiä. Paitsi puheensiirtoon puhelinverkoissa ja matkaviestinverkoissa, pykälän 1 momentin säännöstä sovellettaisiin uusiinkin televiestinnän palveluihin. Esimerkiksi sähköposti olisi luottamuksellista televiestintää sen välittämisen aikana, mutta myös silloin kun se on tallennettuna yleiseen televerkkoon liitettyyn palvelimeen. Arvioitaessa televiestinnän luottamuksellisuutta keskeistä olisi viestin lähettäjän tarkoitus. Jos lähettäjä ei ole tarkoittanut viestiä yleisesti vastaanotettavaksi, sen oletetaan olevan luottamuksellista. Vastaanottajien määrä sinänsä ei olisi luottamuksellisuuteen vaikuttava tekijä. Sähköpostilla voi lähettää kymmenille tai sadoille vastaanottajille samansisältöisen viestin, jota ei ole kuitenkaan tarkoitettu yleiseen tietoon. Yleisesti vastaanotettavaksi televiestinnäksi olisi katsottava esimerkiksi puhelinpalveluissa tarjotut yleisesti markkinoidut nauhoitteet taikka internetin kotisivut, joille jokaisella on vapaa pääsy. Myös tilauksen perusteella saatavilla pidettävät kuvanauhoitteet tai ohjelman tyyppiset palvelut on tarkoitettu yleisesti vastaanotettaviksi. Niin ikään aineisto, joka lähetetään internetin uutisryhmiin on tarkoitettu yleisesti vastaanotettavaksi, koska käyttäjä on tällöin ymmärtänyt, että viesti on laajan ja heterogeenisen käyttäjäryhmän ulottuvilla. Sen sijaan esimerkiksi neuvottelupuhelut, videokonferenssit ja Internetissä käytävät kahdenkeskiset irc-keskustelut olisivat luottamuksellisia, jos viestintään osallistumista on rajoitettu. Keskustelulinjoilla ja yleisillä irc-kanavilla tai muilla avoimilla

viestintämuodoilla toteutettu viestintä ei olisi lakiehdotuksessa tarkoitettua luottamuksellista viestintää.

Televiestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 2 kohta sallii viestinnän laillisen nauhoittamisen normaalin liiketoiminnan piirissä todisteeksi liiketapahtumasta tai muusta liiketoimintaan liittyvästä viestinnästä. Direktiivin tämä kohta toteutuu voimassa olevan käytännön mukaisesti hallitusmuodon 8 §:n tulkinnalla, jonka mukaan omaa viestintää saa nauhoittaa.

Pykälän 2 momentissa suojataan 1 momentin tarkoittamaa luottamuksellista televiestiä sen jouduttua jonkun muun kuin sen vastaanottajaksi tarkoitetun tietoon. Momentissa säädettäisiin siis tilanteesta, jossa luottamuksellisen televiestin saanut muu kuin vastaanottajaksi tarkoitettu henkilö ei ole saanut televiestiä sellaisen toiminnan kautta, jossa hän aktiivisesti olisi toiminut tarkoituksessa hankkia tieto viestistä tai sen sisällöstä. Momentti koskisi tilannetta, jossa tieto luottamuksellisesta televiestistä tai sen sisällöstä saadaan erehdyksessä tai muuta tavoittelevan toiminnan ohessa. Tällöin tiedon viestistä tai sen sisällöstä saaneelle syntyisi vaitiolovelvollisuus viestistä ja sen sisällöstä siten kuin momentissa säädetään. Tilanteesta, jossa joku oikeudettomasti hankkii tarkoituksella tiedon luottamuksellisesta televiestistä tai sen sisällöstä, säädetään viestintäsalaisuuden loukkausta koskevilla rikoslain 38 luvun 3 ja 4 §:ssä.

Ehdotettu 2 momentti olisi luottamuksellista televiestintää koskeva yleissäännös riippumatta tekniikasta, jolla viestintä on toteutettu. Radioaallot levittävät televiestin kaikkialle, muuallekin kuin tarkoitettulle vastaanottajalle, vaikka televiestintä olisi sinänsä aivan oikein osoitettu. Analogisessa NMT-matkaviestinverkossa lähetettyjä radiolähetysä eli soitettuja puheluja voidaan kuunnella yleisesti saatavilla olevilla laitteilla, niin sanotuilla skannereilla. Digitaalisen GSM-verkon radiotie on salattu. Radiolain (517/1988) 7 §:ssä on erityissäännös radiolähetysten vastaanottamisesta sekä radiolähetysten suojausjärjestelmien hallussapidosta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu luottamuksellinen televiesti voi päättyä muulle kuin vastaanottajalle muun muassa virheellisen osoitteen tai virheellisen reitityksen vuoksi. Televiestintään käytettävissä olevat tekniikat ja palvelut tekevät helposti mahdolliseksi televiestinnän ohjautumisen muulle

kuin vastaanottajalle vähäisenkin huolimattomuuden tai virheen vuoksi. Esimerkiksi matkapuhelimen vastaanapalveluun virheellisen numeronvalinnan myötä yhdistyvässä puhelussa soittaja ei vastaanapalveluun kuuluvasta tiedotteesta välttämättä erota kenen vastaaja on kyseessä. Tällöin soittaja saattaa erehdyksessä jättää viestin muun kuin vastaanottajaksi tarkoitetun henkilön vastaajaan. Samoin vähäinenkin virhe sähköpostiosoitteen kirjoittamisessa saattaa johtaa viestin päätymiseen muulle kuin vastaanottajaksi tarkoitetulle.

Ehdotettu 2 momentti koskisi myös tilanteita, joissa muu kuin ehdotetun lain 7 §:ssä tarkoitettu henkilö, jolla on vaitiolovelvollisuus, kuten työnantaja, puhelinvaihteen huoltaja tai oppilaitoksessa tai koulussa työskentelevä, saa tavanomaisen toimintansa ohessa tietoonsa muiden luottamuksellisia viestejä ilman, että hänellä olisi ollut oikeudettomasti tarkoitus hankkia tietoja toisten luottamuksellisista televiesteistä.

Muu kuin vastaanottajaksi tarkoitettu ei saisi 2 momentin mukaan oikeudettomasti ilmaista tietoa viestin sisällöstä. Tällöin muun kuin vastaanottajaksi tarkoitetun olisi kuitenkin mahdollista ilmaista viestin olemassaolo, mikä tekisi mahdolliseksi viestin ohjaamisen vastaanottajaksi tarkoitettulle esimerkiksi virheellisellä osoitteella lähetyn viestin tapauksessa. Muu kuin vastaanottajaksi tarkoitettu ei säännöksen mukaan saisi oikeudettomasti myöskään käyttää hyväksi tietoa viestin sisällöstä tai sen olemassaolosta. Momentti koskisi vain tapauksia, joissa muu kuin vastaanottajaksi tarkoitettu oikeudettomasti ryhtyisi momentissa tarkoitettuihin toimiin. Näin ollen vastaanottajaksi tarkoitetun antama suostumus esimerkiksi sähköpostinsa lukemiseen poistaa momentissa tarkoitetun oikeudettomuuden.

Työntekijät käyttävät yleisesti sähköpostia myös muuhunkin kuin työasioihin liittyvään viestintään. Jos työnantajalla on esimerkiksi sopimuksen johdosta tai muusta syystä oikeus lukea työntekijöidensä sähköpostiviestit, on syytä turvata työntekijän yksityisyyden suoja yksityisluonteisten luottamuksellisten sähköpostien osalta. Jos työnantaja edellä mainitussa tilanteessa lukee työntekijänsä sähköpostiviestejä ja saa tietoonsa myös muita kuin työasioihin liittyviä luottamuksellisia viestejä, ei hän ehdotetun 2 momentin mukaisesti saisi ilmaista tietoa niiden sisällöstä tai käyttää hyväksi tietoa niiden sisäl-

löstä tai sen olemassaolosta.

Pykälällä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan vaatimuksia.

5 §. *Televiestinnän suojaus.* Pykälän mukaisella suojauksella tarkoitetaan muun muassa kryptografisten tuotteiden ja palveluiden käyttöä televiestinnän suojaamiseksi. Säännöksen nojalla jokainen voisi käyttää tätä oikeuttaan sitä varten tarjolla olevien teknisten mahdollisuuksien puitteissa. Säännöksessä on kyse käyttäjän oikeudesta suojata televiestinsä. Teleyrityksen velvollisuudesta taata tietty tietoturvasato säädetäisiin 6 §:ssä. Teleyrityksellä ei näin ollen olisi 5 §:n nojalla velvollisuutta tarjota suojausratkaisuja tai omia tilojaan käytettäväksi käyttäjien tai tilaajien suojausratkaisujen toteuttamiseen. Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö ehdotetun 4 §:n kanssa vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan vaatimuksia.

Sen estämättä, että televiesti on lähetty suojattuna, viranomaisilla on oikeus saada tietoja televiestinnän sisällöstä ja tunnistamistiedoista sen mukaan kuin siitä säädetään pakkokeinolaissa. Lakiehdotus ei vaikuttaisi näihin viranomaisten oikeuksiin.

Suomen nykyinen lainsäädäntö ei estä salaustuotteiden käyttöä tai maahantuontia. Ehdotettu säännös vahvistaisi nykyisen käytännön ja takaisi käyttäjille ja tilaajille lain tasolla oikeuden salata viestinsä. Joissakin maissa harkitaan salaustuotteiden käytön rajoittamista ja salauksessa käytettävien salaisten avainten tallettamista viranomaiskäyttöä varten. Tällä pyritään vastaamaan niihin vaikeuksiin, jotka aiheutuvat rikostutkinnalle erityisesti vahvojen salaustuotteiden käytöstä. Kaupallinen toiminta vaatii kuitenkin televiestien ja nykyään erityisesti sähköpostin salaamista riittävän tehokkailla algoritmeilla. Tähän mennessä Suomessa on katsottu, että tällaisten vahvojen salaustuotteiden käyttöä ei ole syytä rajoittaa.

Suojauksen purkujärjestelmä voi olla laite tai ohjelmisto, jonka tarkoituksena on murtaa erityisellä teknisellä tavalla toteutettu viestin suojaus. Se voi esimerkiksi kokeilla automaattisesti erilaisia salasanyhdistelmiä tai kryptografiassa käytettyjä algoritmipohjaisia numero- ja kirjainyhdistelmiä. Oikean yhdistelmän tai sarjan löydettyään järjestelmä antaa pääsyn televiestiin ymmärrettävässä muodossa. Suojauksen purkujärjestelmän oikeudeton hallussapito ja käyttö samoin

kuin eräät muut toimenpiteet säädetään rangaistavaksi telemarkkinalain 25 §:ssä. Telehallintokeskus voi antaa telemarkkinalain 25 §:n nojalla luvan suojauksen purkujärjestelmän käyttöön. Kyseisen pykälän kiellot koskevat toimenpiteitä niin yksityiskäytössä kuin kaupallisiin tarkoituksiinkin. Telemarkkinalain 39 §:ssä säädetään Telehallintokeskuksen määräämien tarkastajien oikeudesta ottaa 25 §:n vastainen suojauksen purkujärjestelmä tutkittavaksi ja kieltää sen kaupanto tai edelleenluovuttaminen. Telemarkkinalain 45 §:ssä säädetään suojauksen purkujärjestelmää koskevien säännösten rikkomisen seuraamuksista. Ehdotettuun 2 momenttiin sisältyisi näitä telemarkkinalain säännöksiä koskeva viittaus.

6 §. *Teleyrityksen velvollisuudet.* Pykälän 1 momentin nojalla teleyrityksen vastuulla olisi huolehtia teyletoimintansa tietoturvasato. Teleyrityksen tulisi toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet tarvittaessa yhteistyössä muiden teleyritysten kanssa. Turvatason tulisi olla riittävä ottaen huomioon teknisen kehityksen ja toisaalta turvatason saavuttaminen ei saisi aiheuttaa teleyrityksille niiden toiminnan kannalta kohtuuttomia kustannuksia. Yhteistyö olisi välttämätöntä erityisesti silloin, kun televerkot ja telepalvelut on liitetty yhteen telemarkkinalain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Teleyritysten yhteistyö on välttämätöntä myös silloin, kun esimerkiksi Internet-palveluntarjoajan palveluita käytetään jonkin toisen yrityksen telepalvelun tai televerkon kautta.

Pykälän 2 momentin mukainen teleyrityksen tiedotusvelvollisuus koskisi muun muassa avointen tietoverkkojen erityisiä merkitykseltään huomattavia tietoturva-aukkoja, joiden takia niissä käyty viestintä on teknisin keinoin lähes mahdotonta saada täydellisen turvalliseksi. Teleyritys voi järjestää tiedotustoiminnan normaalitoimintansa ohessa, kuten laskun yhteydessä annettavalla tiedotteella, tiedotteella puhelinluettelossa tai kotisivullaan tai muulla vastaavalla tavalla. Turvallisuuden edistämiseksi olisi näin ollen käytettävä kryptografisia tuotteita. Esimerkiksi analogisen NMT-matkapuhelinverkon välityksellä käytävää viestintää on mahdollista seurata suhteellisen yksinkertaisilla laitteilla. Teleyrityksen tiedotustoiminta olisi yleisluonteista. Tiedotusvelvollisuus ei säännöksessä mainittujen kustannusten osalta näin ollen tarkoita nimenomaisia suojaustuotteita tai niiden markkamääräisiä hinnas-

toja, joista tiedottamista ei voi pitää kohtuullisena, koska teleyritys ei itse välttämättä tarjoa kyseisiä suojaustuotteita. Tiedotusvelvollisuus koskisi teleyrityksen omia telepalveluita.

Liikenneministeriö päättäisi pykälän 3 momentin mukaan, miten tekninen kehitys otetaan huomioon. Tarkempia säännöksiä annettaisiin televiestinnän luottamuksellisuuden, eheyden ja käytettävyyden riittävydestä eli televiestinnän turvatasosta, josta ei ole tarkoituksenmukaista antaa tässä ehdotettuja tarkempia säännöksiä lain tasolla, koska turvataso takaamiseen liittyvät toimenpiteet ovat luonteeltaan hyvin teknisiä ja niiden taso ja kustannukset vaihtuvat nopeasti teknisen kehityksen jatkuvasti muuttuessa.

Pykälällä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 4 artiklan vaatimuksia.

7 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälä korvaisi telemarkkinalain 50 §:n 1 - 4 momentin. Erityisen vaitiolovelvollisuuden alaisten henkilöiden piiri laajenisi telemarkkinalain soveltamisalaan kuuluvien teleyritysten ja teleurakoitsijoiden palveluksessa olevista kaikkien teleyritysten palveluksessa oleviin henkilöihin. Siten erityinen vaitiolovelvollisuus koskisi myös sellaisia henkilöitä, jotka ovat tai ovat olleet telemarkkinalain soveltamisalasta vapautettua yleistä teletoimintaa harjoittavan teleyrityksen palveluksessa.

Vaitiolovelvollisuuden estämättä teleyrityksellä olisi lakiehdotuksen 3 luvussa tarkoitetut velvollisuudet.

Rangaistus tämän erityisen vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaisesti salassapitorikoksena tai salassapitorikkomuksena, jollei laissa muualla säädettäisi ankarampaa rangaistusta.

8 §. *Poikkeusoloihin varautuminen.* Teleyrityksillä on pykälän 1 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus varautua teletoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa telemarkkinalain 8 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentti vastaa telemarkkinalain 8 §:n 3 momentin säännöstä. Momentin nojalla teleyrityksellä olisi mahdollisuus saada valtion varoista korvaus 1 momentista sille aiheutuvien tehtävien edellyttämistä toimenpiteistä, jos toimenpiteet poikkeavat selvästi teleyrityksen tavanomaisesta toiminnasta ja toimenpiteistä aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia eikä toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia

kustannuksia.

Pykälän 3 momentin nojalla liikenneministeriö päättäisi tarkemmin siitä, mitä teleyritysten on otettava huomioon poikkeusoloihin varautumisessa.

3 luku. Tunnistamistietojen käsittely

9 §. *Tunnistamistietojen hävittäminen ja muuttaminen.* Pykälä sisältäisi tunnistamistietojen käsittelyn pääsäännön. Teleyrityksen tulisi hävittää ne heti teleyhteyden purkamisen jälkeen tai tehdä ne sellaisiksi, että televiestinnän osapuolia ei voi tunnistaa. Tunnistamattomaksi tekeminen voisi tarkoittaa tietojen jakamista siten, että ilman erikseen sijaitsevien tietojen yhdistämistä televiestinnän osapuolia ei voisi tunnistaa. Poikkeukset pykälän pääsääntöön olisivat 10 ja 11 §:ssä, joissa pykälissä mainitun ajan jälkeen tapahtuva tietojen hävittäminen tai tunnistamattomaksi muuttaminen voisi tapahtua normaaliin liiketoimintaan sopeutettuna laskutuskauden vaihtuessa.

Teleyhteydellä tarkoitetaan pykälässä sitä yhteyttä, jonka käyttäjä on telepalveluna halunnut ottaa. Teleyhteys, joka käyttäjälle näkyy yhtenä telepalveluna, voi koostua useista peräkkäisistä teleyhteyksistä ja säännöksessä tarkoitetaan teleyhteydellä näiden teleyhteyksien kokonaisuutta. Esimerkiksi takaisinsoittopalvelussa (call-back) teleyrityksen on säilytettävä tunnistamistietoja teleyhteyden purkamisen jälkeen, jotta se voi yhdistää puhelut sitä haluavan osapuolen ja vastaanottajan välille. Myös joissakin telepalveluissa, esimerkiksi herätyspalvelussa tai jonotuspalvelussa, teleyritys voi joutua tallentamaan tunnistamistietoja, jotta se pystyy kokonaisuudessaan toteuttamaan käyttäjän selkeän tahdonosoituksen mukaisesti haluaman erityispalvelun. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että varattuna olevaan liittymään tehdyn puheluyrityksen tunnistamistiedot voitaisiin tallentaa.

Tunnistamistietojen hävittämisvelvollisuudesta seuraa, että teleyritykset eivät voisi rakentaa ja käyttää hyväkseen esimerkiksi tilausvideopalvelun tai Internet-palveluiden käyttäjien tottumuksia kuvaavia käyttäjäprofiileja. Niin sanottua cookie-tekniikkaa käytettäessä tallentuneita tietoja käyttäjän toiminnasta laki ei koskisi, koska kyseiset tiedot tiedot tallentuvat käyttäjän laitteessa olevaan selaimeen ja www-sivuja ylläpitävän yrityksen palvelimeen. Näiden tietojen käsit-

telyä arvioitaisiin yleisen henkilötietolainsäädännön mukaan. Omien telepalveluidensa markkinoinnissa teleyritys voisi käyttää tietoja 11 §:ssä säädettyä edellytyksin.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 6 artiklan 1 kohdan vaatimuksia.

10 §. *Tunnistamistietojen käsittely laskutusta varten.* Tilaaajien ja muiden teleyritysten laskutusta varten teleyritys voisi käsitellä pykälän 1 momentissa mainittuja tunnistamistietoja, jotka ovat tarpeen erilaisten telepalveluista perittävien maksujen määrittämiseksi ja laskujen perimiseksi. Luettelo perustuu televiestinnän tietosuojadirektiivin liitteen mukaiseen tunnistamistietojen luetteloon. Direktiivin liitteessä mainittuja muita kuin tunnistamistietoja saisi käsitellä yleisen henkilötietolainsäädännön mukaisesti. Näitä laskutuksen yhteydessä käsiteltäviä tietoja olisivat muun muassa osoite, laskutettavien yksikköjen kokonaismäärä ja muut maksun määrittämiseksi tarpeelliset tiedot, kuten ennakko- ja osamaksutiedot. Momentin 4 kohdassa mainittujen tietojen lisäksi muita maksun määrittämiseksi tarpeellisia voisivat olla muun muassa matkaviestintukiasemien tukiasematiedot.

Pykälän 2 momentin nojalla pykälässä tarkoitettujen, yksittäiseen telelaskuun liittyvien tietojen käsittely olisi sallittua kolmen vuoden ajan siitä, kun telelasku on kokonaan maksettu. Jos lasku maksetaan vain osittain, teleyritys saisi edelleen käsitellä laskua koskevia tietoja. Teleyritys ei saisi säännöksen nojalla käsitellä tunnistamistietoja, jos laskua ei enää voi periä esimerkiksi vanhentumisen vuoksi, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä. Nykyisin teleyrityksen tulee säilyttää tunnistamistiedot vähintään kahden kuukauden ajan laskun eräpäivästä, mutta takaraja säilyttämiselle ei ole asetettu. Henkilörekisterilain 27 §:n sekä televiestinnän tietosuojadirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan ehdoton takaraja tietojen säilyttämiselle olisi sen ajanjakson viimeinen päivä, jona lasku voidaan periä tai siitä voi laillisesti valittaa. Suomessa voimassa olevan käytännön mukaisesti tämä tarkoittaisi jopa kymmentä vuotta. Näin pitkä aika yleissääntönä, vaikka sitä ei todellisuudessa sovellettaisi, vaarantaa tilaaajan ja käyttäjän tietosuojaan tai oikeutetut edut.

Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella säädettäisiin teleyrityksen velvollisuudesta säilyttää tunnistamistietoja. Nykyisin teleyri-

tyksellä on velvollisuus säilyttää telemarkkina-asetuksen 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tunnistamistietoja teletoiminnan tunnistamistietojen luovuttamisesta ja tallentamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen (469/1997) 1 §:n mukaan kaksi kuukautta telelaskun eräpäivästä. Riitautetun laskun tietoja on kuitenkin säilytettävä, kunnes asia on sovittu tai lainvoimaisesti ratkaistu.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 6 artiklan 2 kohdan vaatimuksia.

11 §. *Tunnistamistietojen käsittely telepalveluiden markkinoinnissa.* Jos tilaaja on antanut siihen luvan, teleyritys voi käsitellä kolmen vuoden ajan tunnistamistietoja myös telepalveluidensa tai niihin välittömästi liittyvien muiden palveluidensa markkinoinnissa, joita voivat olla esimerkiksi teleyhteyteen kiinteästi liittyvät lisäarvopalvelut, joita teleyritys tarjoaa aina telepalvelunsa yhteydessä. Tilaaajan katsottaisiin antaneen suostumuksensa markkinointiin, kun tilaaja nimenomaisesti valitsee niin sanotun avoimen telepalvelun käyttämällä teleyritystunnusta.

Pykälässä tarkoitettuja tietoja voisi käyttää vain niiden telepalveluiden markkinointiin, joiden tuottamisen yhteydessä ne ovat syntyneet. Näin ollen tilaaajan tunnistamistietojen markkinointikäytön laajuus ei riippuisi teleyrityksen telepalveluvalikoiman laajuudesta. Teleyritys ei voisi käyttää esimerkiksi paikallispuheluiden tunnistamistietoja ulkomaanpuheluiden markkinointiin riippumatta siitä, tarjoaako se itse vai joku toinen teleyritys näitä ulkomaanpuheluita. Tällä taatettaisiin tasapuoliset kilpailuolosuhteet markkinoinnissa sekä parempi ennustettavuus tilaaajan tunnistamistietojen käytön laajuudesta. Tunnistamistietojen käsittelyksi katsottaisiin tilaaajan käyttämien palveluiden tunnistamistietoihin perustuvan teleyrityskohtaisen jaottelun hyödyntäminen. Tällaista hyödyntämistä olisi muun muassa telelaskusta ilmenevän ulkomaanpuheluiden teleyrityskohtaisen erittelyn käyttäminen markkinoinnissa laskuttavan teleyrityksen toimesta. Teleyritys ei voi myöskään luovuttaa tunnistamistietoja kolmannelle, kun se on saanut luvan vain niiden käyttöön omassa markkinoinnissaan. Teleyritys voisi säännöksen estämättä käyttää markkinoinnissaan esimerkiksi asiakasrekisteriään yleisen henkilötietolainsäädännön mukaisesti.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadi-

rektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaisia vaatimuksia.

12 §. *Tunnistamistietojen käsittely teleyrityksissä.* Pykälän 1 momentissa annettaisiin teleyritykselle oikeus itse käsitellä ja luovuttaa kolmen vuoden ajan toiselle teleyritykselle tunnistamistietoja tietyissä tapauksissa. Säännös on tarpeen teletoiminnan yleisen turvallisuuden ja toiminnallisuuden takaamiseksi. Telepalvelut siirtyvät eri teleyritysten verkoissa ja laskutus- ja vikatietojen seuranta ja luovutus on käytännön edellytys telepalveluiden tarjoamiselle. Erilaiset väärinkäytökset telepalveluita, etenkin matkaviestinpalveluita, hyväksi käyttäen ovat lisääntyneet. Näihin yksittäisiin väärinkäytöksiin liittyvien tunnistamistietojen käsittely ja antaminen toiselle teleyritykselle ehkäisee tehokkaasti väärinkäytöksiä, joissa käytetään muun muassa hyväksi mahdollisuutta vaihtaa telepalvelun tarjoajaa.

Pykälän 2 momentissa rajoitetaan tunnistamistietoja käsittelevien henkilöiden piiriä. Teleyrityksen valtuuttamalla henkilöllä tarkoitetaan muun ohella perintätoimiston palveluksessa olevia henkilöitä tai asianajajaa, jotka hoitavat telelaskun perintää. Pykälän 3 momentin mukaan näihin henkilöihin sovellettaisiin, mitä tunnistamistiedoista muutoin säädetään.

Tunnistamistietojen käsittelyyn oikeutetut henkilöt saisivat käsitellä tietoja vain tietyissä säännöksessä mainituissa tehtävissä, joiden hoitamiseksi tunnistamistietojen käsittely on välttämätöntä. Käsittely ei saisi olla laajempaa kuin on tarpeen mainittujen tehtävien suorittamiseksi. Koska tunnistamistietojen käyttö teleyrityksen omien palveluiden markkinointiin on 11 §:n nojalla sallittu vain tilaajan suostumuksella, pykälässä tarkoitettussa teleyrityksen palveluiden markkinoinnissa ei voida käsitellä sellaisten tilaajien tunnistamistietoja, jotka eivät ole tätä suostumusta antaneet.

Pykälän 4 momentin mukaan tunnistamistietojen käsittelystä varmennepalveluiden tarjoamisessa säädettäisiin asetuksella. Varmennepalveluita ei toistaiseksi ole tarjolla, mutta niiden tarjonnan yhteydessä siirretään tunnistamistietoja, minkä vuoksi asiasta on syytä antaa tarkempia säännöksiä.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaisia vaatimuksia ottaen huomioon 14 artiklan 1 kohta.

13 §. *Teleyhteyksien erittely.* Pykälän

säännöksissä mainitulla tilaajalla tarkoitettaisiin lain 3 §:n 5 kohdan määritelmän mukaisesti teleyrityksen kanssa telepalveluiden toimittamisesta sopineen henkilön lisäksi luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on velvollinen maksamaan hallinnassaan olevaa liittymää koskevan telelaskun tai osan siitä. Teleyhteyksien erittely voisi säännöksen mukaan, sikäli kuin se voidaan antaa, sisältää numeroiden lisäksi muitakin 3 §:n 7 kohdan tarkoittamia tunnistamistietoja, kuten yhteydenottoajat ja yhteyksien kestot. Nämä tiedot ovat tarpeellisia laskuepäselvyyksien selvittämisessä.

Pykälän 1 momentin nojalla pääsääntö olisi, että teleyhteyksiä ei eritellä yhteyksikohtaisesti.

Pykälän 2 momentin nojalla teleyhteyksien erittely annettaisiin vain pyynnöstä. Momentissa tarkoitettu pyyntö voisi olla laskukohdainen tai pysyvä ja se voi kohdistua joko kuluneeseen tai tulevaan laskutuskautteen. Säännöksessä tarkoitettussa erittelyssä ei saa ilmaista liittymien kolmea viimeistä numeroa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tapauksista, joissa tilaaja voi saada telelaskun täydellisesti eriteltynä. Momentin 1 ja 2 kohta koskisivat kaikkia tilaajia mutta 3 kohta vain luonnollisia henkilöitä. Momentin 1 kohta antaisi oikeuden vain tietyn tyyppisten numeroiden täydelliseen erittelyyn, ei koko laskun täydelliseen erittelyyn, ellei muista säännöksistä aiheutuisi tähän oikeutta.

Oikeus telelaskun täydelliseen erittelyyn olisi tilaajalla momentin 1 kohdan nojalla sellaisiin numeroihin nähden, joihin otetuista yhteyksistä peritään telelaskun yhteydessä telemaksujen ohella muitakin maksuja. Tällaisia olisivat esimerkiksi maksulliset palvelunumerot.

Toiseksi tilaajalla olisi 3 momentin 2 kohdan nojalla oikeus täydelliseen erittelyyn, jos telelaskulla velottu määrä on yli kaksinkertainen edellisen vastaavan laskutuskauten laskuun verrattuna. Tällöin edellytetään, että laskutuskauten pituus ei ole muuttunut.

Tilaajilla on oikeus nykyisinkin saada pykälän 3 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tunnistamistietoja. Ehdotusta vastaavat säännökset ovat telemarkkina-asetuksen 9 §:ssä.

Muissa kuin 3 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeustapauksissa tilaajalla olisi oikeus saada täydellinen telelaskun erit-

tely vain momentin 3 kohdan mukaisesti rajoitettuna. Ensinnäkin edellytetään, että tilaaja on luonnollinen henkilö, joka pyytää erittelyä kirjallisesti. Pyyntö voi koskea joko menneitä tai tulevia laskutuskaukia. Teleyhteyksien erittelyä ei voitaisi ehdotuksen mukaan antaa muutoin kuin siinä tapauksessa, että sitä pyydetään telelaskun oikeellisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 4 momentin mukaisesti teleyritys voisi antaa erittelyn kaikissa 3 momentissa säädetyissä tapauksissa vain siltä ajalta, jolla liittymä on ollut tilaajan hallinnassa. Teleyritys ei saisi antaa erittelyä, jos se tietäisi, että liittymä ei ole ollut tilaajan hallinnassa koko laskutuskautta. Teleyrityksellä ei olisi kuitenkaan velvollisuutta hankkia tietoa liittymänsä tosiasiallisesta hallinnasta yksittäistapauksissa, vaan teleyritys voisi edellyttää kirjallista ilmoitusta liittymän hallinnan muuttumisesta. Säännös ei kuitenkaan estäisi sitä, että useammat tilaajat yhdessä pyytävät telelaskun erittelyä, milloin he yhdessä ovat pitäneet hallussaan liittymää koko laskutuskauden ajan tai että osan laskutuskautta liittymää erikseen hallinneet tilaajat pyytäisivät kukin erikseen erittelyä ajalta, jolloin ne ovat liittymää hallinneet.

Pykälän 5 momentin mukaisesti asetuksella säädettäisiin muun muassa siitä, miten sanoihin ja kirjainyhdistelmiin perustuvista sähköpostiosoitteista voidaan antaa tunnustamistietoja, jos niistä veloitetaan esimerkiksi yhteyskohtaisesti tai siirretyn datamäärän perusteella.

14 §. *Kutsuvan yhteyden tunnistus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kutsuvan yhteyden tunnistusta tarjoavan teleyrityksen velvollisuuksista. Velvollisuudet koskisivat vain kiinteitä puhelinverkkojen ja matkaviestinverkkojen puhelinpalveluita.

Pykälässä tarkoitettu kutsuvan yhteyden tunnistus voidaan yhteyskohtaisesti toteuttaa joko sitä varten olevalla numerokoodilla tai telepäätelaitteen vakioitoimintella. Pysyvästi toiminne voidaan poistaa puhelin- tai matkaviestintakeskuksessa. Säännös koskisi teleyhteyksiä myös ulkomaille.

Teleyhteyden vastaanottavalla tilaajalla tulee olla mahdollisuus estää 2 momentissa tarkoitettujen yhteyksien vastaanotto liittymässään. Säännös koskisi myös ulkomailta tulevia yhteyksiä. Säännös ei koskisi vastaanpalveluun meneviä yhteyksiä, koska tilaaja ei ota teleyhteyttä lainkaan liittymässään vastaan. Momentin mukaan kaikkien tulevi-

en yhteyksien tunnistuksen poistaminen on teleyrityksen toteutettava maksutta. Sen sijaan 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista palveluista teleyritys voi periä maksun.

Säännöksen estämättä muissakin televerkoissa voitaisiin tarjota kutsuvan yhteyden tunnistusta. Pykälän 3 momentin nojalla liikenneministeriö voisi tarvittaessa päättää teleyrityksen velvollisuudesta tarjota tällaisia palveluja muussa kuin puhelin- ja matkaviestinverkossa. Määräys annettaisiin, milloin tällaisia palveluita ei olisi tarjolla kaupallisesti eikä muun muassa Euroopan neuvoston tietosuojasuosituksen mukaisia mahdollisuuksia nimettömään viestintään olisi lainkaan olemassa jollain yleisesti käytössä olevalla viestintämuodolla, kuten sähköpostilla.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 8 artiklan 1 - 3 kohdan mukaisia vaatimuksia.

15 §. *Kytkeytyn yhteyden tunnistus.* Pykälä edellyttäisi, että esimerkiksi soitonsiirto-palvelua puhelinverkossa käytettäessä se käyttäjä, jonka puhelimeen soitto on siirretty, voisi estää tunnistamistietojensa paljastumisen soittajalle. Säännös koskisi teleyhteyksiä myös ulkomaille. Säännös on direktiivissä tehty ajatellen maita, joissa markkinoita hallitsee yksi iso teleyritys. Säännöksen sisältämän velvoitteen noudattaminen edellyttää, että soittavan ja vastaanottavan tilaajan teleyritys tarjoaa kyseistä palvelua. Jos ei voida etukäteen tietää, minkä teleyrityksen käyttäjälle soittava käyttävä soittaa, ainoa mahdollisuus huolehtia säännöksen velvoitteesta on tehdä keskuksiin käyttäjäkohtaiset ohjelmoinnit kytketyn yhteyden tunnistuksen estoa haluavista käyttäjistä ja käyttää niitä kunkin soiton yhteydessä erikseen, mitä voidaan pitää teleyrityksille kustannuksiltaan kohtuuttomana. Käytännössä säännöksen noudattaminen edellyttää Suomessa tilannetta, jossa kaikki teleyritykset tarjoavat kyseistä palvelua. Soittavan käyttäjän teleyritys ei voi käytännössä tietää, tarjoaako vastaanottavan tilaajan teleyritys kytketyn yhteyden tunnistusta, elleivät kaikki teleyritykset tarjoaisi palvelua. Säännöksessä tarkoitettujen velvoitteen toteuttaminen säännöksen edellyttämällä tavalla edellyttää siis teleyritysten keskinäistä sopimusta palvelun samanaikaisesta aloittamisesta. Direktiivin myötä toiminne tulee sisältymään keskusten ohjelmistoihin vakioitoimintena, mikä tukee

palvelun samanaikaista aloittamista. Säännös ei sinänsä velvoita teleyritystä tarjoamaan kytketyn yhteyden tunnistusta, vaan asettaa velvollisuuksia, jos palvelua tarjotaan.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadiirektiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaisia vaatimuksia.

16 §. *Automaattinen yhteyden siirto.* Pykälä edellyttäisi, että teleyritykset järjestävät käyttäjälle mahdollisuuden purkaa esimerkiksi puhelimeensa muiden tekemät soitinsiirrot. Teleyritys voisi tarjota säännöksessä tarkoitetun mahdollisuuden maksuttoman palvelunumeron avulla. Säännös koskisi myös ulkomailta tulevia yhteyksiä.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadiirektiivin 10 artiklan mukaisia vaatimuksia.

17 §. *Tunnistuspalveluiden käyttö.* Pykälän 1 momentin mukaan 14-16 §:ssä tarkoitetut toiminnot olisi yksinkertaisella tavalla otettava käyttöön siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Yksinkertaisella tavalla tarkoitetaan sitä, että käyttäjä voi ottaa käyttöönsä toiminnot joko telepäätelaitteensa vakio toiminnalla, puhelinoitolla tai sähköpostilla teleyritykselle tai yksinkertaista numerokoodia käyttämällä tai muulla niihin verrattavalla tavalla. Asetuksella säädettäisiin muun muassa toimintojen käyttöönotto-ajoista, koska toimintoihin liittyvä yleisurooppalainen kehitys- ja standardointityö on vielä selvästi kesken ja toimintojen edellyttämää koordinoitua käyttöönottoa vaikeuttaa teleyritysten runsas määrä Suomessa.

Teleyritykset huolehtisivat pykälän 2 momentissa tarkoitetusta tiedotustoiminnasta parhaaksi katsomallaan tehokkaalla tavalla. Salaisista numeroista, joita on usein otettu yleisöpuheliin, tai eräissä tapauksissa ulkomailta soitettaessa ei välity kutsuvan yhteyden tunnistusta. Nämä yhteydet eivät välittyisi tilaajalle, joka olisi valinnut 14 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vastaanoton eston yhteyksille, joista on poistettu kutsuvan yhteyden tunnistus. Palveluiden tarjonnasta ja käytöstä kertovaan tiedotustoimintaan kuuluisi muun muassa edellä mainitunlaisista tilanteista tiedottaminen.

Säännöksellä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan televiestinnän tietosuojadiirektiivin 8 artiklan mukaisia yleisiä vaatimuksia.

18 §. *Tunnistamistietojen luovutus viranomaisille.* Säännös vastaisi televiestinnän tie-

tosuojadiirektiivin 9 artiklan säännöksiä ja telemarkkinalain 50 §:n 2 - 4 momentin säännöksiä. Asiayhteydeltään ne soveltuvat paremmin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan annettanaan lakiin kuin telemarkkinalakiin. Ehdotuksen 2 momentin nojalla tietojen luovutus koskisi vain kyseistä liittymää koskevia tunnistamistietoja, ei teleyrityksen koko asiakastietokantaa.

4 luku. **Tilaajaluettelot ja televiestintä suoramarkkinoinnissa**

19 §. *Luettelotietojen luovutus ja tilaajaluetteloiden tarjoaminen.* Velvollisuudesta luovuttaa luettelotietoja tilaajaluettelossa julkaistavaksi säädettäisiin telemarkkinalain 8 §:n 2 momentin 9 kohdassa.

Pykälän 1 momentin mukaisesti teleyritykset voisivat tilaajan tai käyttäjän suostumuksetta luovuttaa tilaajan tilaajaluettelossa julkaistavaksi ilmoittamia tietoja. Tietoja saisi luovuttaa vain niiden toisessa tilaajaluettelossa julkaisemista varten. Tilaajaluettelon tarjoajalla, joka ei ole teleyritys, ei olisi henkilötietolakiehdotuksen tarkoittamaa henkilötietojen käsittelyn edellytyksenä olevaa asiallista yhteyttä käyttäjään tai tilaajaan. Pykälän 1 momentissa todettaisiin nimenomaisesti tilaajaluettelon tarjoajan oikeus ylläpitää ja tarjota tilaajaluetteloita. Tämän myötä myös teletoimintaa harjoittamattomalla tilaajaluettelon tarjoajalla olisi henkilötietolakiehdotuksessa tarkoitettu laissa säädetty oikeus käsitellä tilaajan tai käyttäjän henkilötietoja ylläpitäessään ja tarjotessaan tilaajaluetteloita.

Pykälän 2 momentissa olisi säädösviittaus Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle tapahtuvasta henkilötietojen siirrosta. Henkilötietolakiehdotus sisältää asiaa koskevia säännöksiä.

20 §. *Tilaajaluettelot.* Pykälän 1 momentti rajoittaa tilaajaluetteloissa julkaistavia tietoja. Säännöksessä tarkoitettuja tunnistamisen kannalta välttämättömiä tietoja ovat yleisesti nimi, osoite ja numero tai muu liittymän tunniste. Muita kuin sellaisia henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi, ei saisi esittää ilman sen suostumusta, jonka tietoja julkaistaan. Suostumus olisi annettava selkeästi, mikä merkitsee, että sen olisi tapahduttava kirjallisesti tai muulla todisteellisella ja yksiselitteisellä

tavalla. Tilaaajalla tarkoitettaisiin momentissa sekä luonnollista että oikeushenkilöä.

Lain voimaan tullessa tilaajaluettelossa olevien tai sitä varten jo kerättyjen tietojen katsottaisiin olevan tunnistamisen kannalta välttämättömiä tai sellaisia, joiden julkaisemiseen tilaaja tai käyttäjä on antanut suostumuksensa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilaajan ja käyttäjän oikeuksista.

Koska henkilötietoja voi olla vain luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilö ei voisi vaatia tietojensa poistamista tilaajaluettelosta pykälän 2 momentin 1 kohdan nojalla eikä kieltää 2 kohdan nojalla tietojensa käyttöä suoramarkkinointiin. Sen sijaan oikeushenkilöllä olisi oikeus kieltää käynti- ja postiosoitteen julkaiseminen säännöksessä tarkoitettulla tavalla.

Tilaaja tai käyttäjä, jonka henkilötiedoista on kysymys, päättäisi pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa siitä, mikä osa hänen osoitteestaan julkaistaan. Tunnistamistiedot voidaan julkaista tilaajaluettelossa esimerkiksi niin, että etunimestä ilmaistaan vain alkukirjain, jolloin tilaajan tai käyttäjän sukupuoli ei käy ilmi pykälässä tarkoitettulla tavalla, jollei se ole kielellisesti mahdotonta.

Pykälän 3 momentin mukaan teleyrityksellä olisi velvollisuus huolehtia 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja koskevien vaatimusten ja muutosten edelleen toimittamisesta niille, joille teleyritys on luovuttanut näitä tietoja tilaajaluettelossa julkaistavaksi. Teleyrityksen ja luovutuksen saajan olisi sovitava siitä tavasta, jolla tietoja luovutetaan.

Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan televiestinnän tietosuoja-direktiivin 11 artiklan sekä ONP-puhelintointidirektiivin 6 artiklan luettelotekstiä koskevia vaatimuksia.

21 §. *Televiestintä suoramarkkinoinnissa.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää televiestintää suoramarkkinointiin. Suoramarkkinoinnilla tarkoitetaan pykälässä televiestinnän avulla tapahtuvaa kaupallista markkinointia, jolla pyritään hyödykkeen myynninedistämiseen. Suoramarkkinointia ei olisi yksittäisten yksityishenkilöiden välinen hyödykkeiden tarjoaminen myytäväksi, mielipiteenvaihto tai muuta vastaava toiminta. Säännös ei asettaisi velvollisuuksia viestin teknisinä välittäjinä toimiville teleyrityksille, vaan velvoitteet kohdistuisivat suoramarkkinoinnin harjoittajiin. Säännös ei koskisi

radio- ja televisiotoiminnan yhteydessä harjoitettavaa suoramarkkinointia, kuten RDS-tekniikalla radiovastaanottimiin lähetettyä markkinointia.

Pykälän 1 momentin mukaan televiestintää saisi käyttää suoramarkkinointiin, milloin teleyhteydet vastaanottavalle tilaajalle on otettu ilman ihmistyöpanosta toimivien automaattisten järjestelmien tai faksin avulla, jos tilaaja, joka on luonnollinen henkilö, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Automaattisia järjestelmiä, joissa järjestelmä esimerkiksi satunnaisesti valitsee suuren määrän otettavia yhteyksiä tietyin perustein rajatusta joukosta, on käytetty muun muassa faksin ja sähköpostin avulla tapahtuvassa laajamittaisessa tilaajien monesti haitallisena kokemassa markkinoinnissa.

Pykälän 1 momenttia ei sovellettaisi tilanteeseen, jossa yksittäiseen markkinointitapahtumaan liittyvän teleyhteyden ottaminen olisi tehty teknisesti mahdollisimman helpoksi tiettyä järjestelmää hyväksi käyttäen ja jossa yhteyden luomisen jälkeen varsinainen markkinointi suoritetaan ihmistyövoimalla. Tällaista toimintaa voisi olla esimerkiksi puhelinmyynti, jossa yhteyden aloittaminen on tehty teknisesti mahdollisimman helpoksi. Tästä ja muusta vastaavasta suoramarkkinoinnista säädetään pykälän 3 momentissa. Pykälän 1 momentilla Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan televiestinnän tietosuoja-direktiivin 12 artiklan 1 kohdan sekä etämyyntidirektiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaisia vaatimuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettua suoramarkkinointia saisi kohdistaa muihin kuin luonnollisiin henkilöihin, jos nämä eivät ole sitä kieltäneet. Yritykset joutuisivat lähtökohtaisesti ottamaan vastaan 1 momentissa tarkoitettua suoramarkkinointia. Yrityksiltä ei ole perusteltua edellyttää etukäteistä suostumusta, koska suoramarkkinoinnin vastaanottaminen on luonteva osa liiketoiminnan harjoittamista. Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan televiestinnän tietosuoja-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan mukaisia vaatimuksia.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin, että muutoin kuin 1 momentissa tarkoitettujen automaattisten järjestelmien avulla tapahtuvaa suoramarkkinointia saisi harjoittaa, jollei tilaaja olisi sitä kieltänyt. Tilaaajalla tarkoitetaan tässä sekä luonnollista että oikeushenkilöä. Momentissa tarkoitettua markkinointia olisi esimerkiksi normaali puhelinmark-

kinointi. Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan televiestinnän tietosuojadirektiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaisia vaatimuksia.

Pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan ministeriö voisi päättää joidenkin 1 momentissa tarkoitettuun televiestintään käytettyjen televiestinnän muotojen edellyttävän 1 momentissa pääsäännöksi ehdotetun tilaajan ennalta antaman suostumuksen sijasta tilaajan kieltomahdollisuutta tai mahdollisuutta estää hänelle suunnattu televiestintä. Näiden määräysten antamisen saattaisi olla tarpeellista esimerkiksi tilanteessa, jossa tilaajien ja käyttäjien matkaviestimiin lähetettäisiin koneellisesti markkinointitarkoituksessa tekstiviestejä perustuen tekniikkaan, jossa viestit rajautuisivat vain tietyn matkaviestintukiaseman alueella oleviin päätelaitteisiin, joiden läheisyydessä esimerkiksi joku myymälä markkinoisi jonkun tuotteen olevan myytävänä rajoitetun ajan erityishintaan. Tällöin suoramarkkinointia ei voisi etukäteen tietää, kenelle televiestit menevät ja pykälän 1 momentissa edellytetyn suostumuksen hankkiminen etukäteen olisi käytännössä mahdotonta. Tällaisessa matkaviestin tukiaseman sijaintiin perustuvassa tekniikassa päätelaitteen haltijalla on kuitenkin käytännössä etukäteen mahdollisuus estää päätelaitteensa ominaisuuksia käyttämällä tähän tekniikkaan perustuvien viestien vastaanotto telepätelaitteessaan. Ministeriö voisi tämän tyyppisissä tapauksissa päättää tietyn tai tiettyjen televiestinnän muotojen käytöstä siten, että televiestintää suoramarkkinointiin pykälässä tarkoitettulla tavalla saisi kuitenkin harjoittaa, jos tilaajalla olisi mahdollisuus estää tai kieltää hänelle suunnattu suoramarkkinointi.

Pykälän 4 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ministeriö voisi päättää joidenkin televiestinnän muotojen edellyttävän tilaajan suostumusta 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa pääsäännöksi ehdotetun kieltomahdollisuuden sijaan. Esimerkiksi laajasti harjoitettuun ei-toivottuun markkinointiin käytetyt sähköposti ja matkaviestinverkkojen lyhytsanomien saattavat kuormittaa suuren lukumääränsä vuoksi runsaasti niihin käytettyjä verkkoja, haitaten muiden palveluiden tarjoamista ja jopa vaarantaen käytetyn televerkon toimivuuden ja turvallisuuden. Suuri osa tällaisesta tilaajien kannalta haitallisesta vaikuttamisesta kohdistuu yrityksiin, jotka joutuisivat siis lähtö-

kohtaisesti ottamaan vastaan tällaisia televiestejä. Oikeushenkilöille ehdotetun kieltomahdollisuuden toteuttamista haittaa käytännössä haitallisten televiestien alkuperän vaikea selvittäminen, mikä johtuu televiestien lähettäjien käyttämistä jäljittämistä vaikeuttavista menettelytavoista. Näin ollen saattaa olla tarpeellista rajoittaa joidenkin 2 momentissa tarkoitettujen viestintämuotojen käyttöä siten, että televerkkojen ja telepalveluiden toimivuuden ja turvallisuuden takaamiseksi näiden televiestintämuotojen käytöltä edellytettäisiin niiden käyttöä vähentävää tilaajan suostumusta.

Pykälän 5 momentissa olisi viittaus kuluttajansuojalain yleisiin suoramarkkinointia koskeviin säännöksiin.

22 §. *Suoramarkkinointia koskevien kieltojen saatavillapito.* Liikenneministeriö päättäisi tarvittaessa pykälän nojalla 21 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tilaajaluettelossa esitettyjen henkilöiden suoramarkkinointia ja 22 §:ssä tarkoitettua televiestinnän avulla tapahtuvaa suoramarkkinointia koskevien kieltojen pitämisestä niiden saatavilla, jotka harjoittavat suoramarkkinointia.

5 luku. Valvonta, pakkokeinot ja seuraamukset

23 §. *Ohjaus ja valvonta.* Teleasioista vastaa valtioneuvoston nykyisen työnjaon mukaan liikenneministeriö. Ministeriön tehtävänä olisi 1 momentin mukaisesti lain tavoitteiden mukainen teletoiminnan ohjaus ja kehittäminen. Ministeriön tulisi edistää yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvan kehittämistä yhteistyössä Telehallintokeskuksen, tietosuojaviranomaisen, teleyritysten, alan laiteteollisuuden ja käyttäjiä edustavien yhteisöjen kanssa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan Telehallintokeskuksen tehtävä olisi valvoa lain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista. Telehallintokeskus antaisi 2 kohdan tarvittaessa teknisiä määräyksiä teleyritysten toiminnasta sekä telelaitteiden, televerkkojen ja -palveluiden varustamisesta tämän lain edellyttämällä tavalla. Näitä teknisiä määräyksiä olivat muun muassa 14-16 §:ssä tarkoitettujen tunnistuspalveluiden tarjoamista koskevat tekniset määräykset, joilla taataan palveluiden yhteensopivuus ja liikkuvuus teleyritysten verkkojen välillä.

Pykälän 3 momentin nojalla tietosuojaval-

tuutetun tehtävänä olisi valvoa 20 ja 21 §:ssä tarkoitetun tilaajan kielto-oikeuden ja ennakkosuostumuksen noudattamista. Tietosuojavaltuutettu valvoisi myös ehdotetun henkilötietolain nojalla sen lain kielto-oikeuksien noudattamista.

Telehallintokeskus voisi pykälän 4 momentin nojalla siirtää asian henkilötietolain mukaisesti käsiteltäväksi, mikäli Telehallintokeskuksen käsiteltävänä oleva asia koskisi menettelyä, joka saattaisi rikkoa mainitun lain säännöksiä.

24 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälän nojalla asianomaisella ministeriöllä, Telehallintokeskuksella ja tietosuojavaltuutetulla olisi oikeus saada teleyrityksiltä, niiden yhteenliittymiltä, televerkkojen omistajilta ja haltijoilta sekä teleurakoitsijoilta 23 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja niiden harjoittamasta lain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta. Pykälä vastaa tältä osin telemarkkinalain 40 §:ää. Tietoja olisi lisäksi oikeus saada laissa tarkoitetuilta tilaajaluetteloiden julkaisijoilta ja suoramarkkinoinnin harjoittajilta.

25 §. *Pakkokeinot.* Pykälän 1 momentin nojalla Telehallintokeskus voisi 23 §:n mukaisena valvovana viranomaisena velvoittaa lakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä rikkoneen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Telehallintokeskus voisi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon tai uhan toiminnan keskeyttämisestä tai toimenpiteen teettämisestä asianomaisen kustannuksella.

Pykälän 2 momentissa olisi säädösviittoaustettamalla suoritettujen toimenpiteen kustannusten suorittamisesta ja perimisestä.

26 §. *Vaitiolovelvollisuuden rikkominen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että 7 §:n säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta rangaistaisiin rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teko olisi rangaistava rikoslain 40 luvun virkasalaisuutta koskevan 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädettäisi ankarampaa rangaistusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain 5 §:n 2 momentissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden loukkaamisesta. Vaitiolovelvollisuus 5 §:n 2 momentin nojalla olisi yleinen, 1 momentissa säädettäisiin 7 §:ssä tarkoitetun erityisen teleyrityksiä koskevan vaitiolovelvollisuuden rikkomisen seuraamuksista. Lain 5 §:n 2 momentin tapauksissa ei olisi kyse tiedon oikeudettomasta hankkimisesta, josta säädetään rikoslain 38 luvun

3 §:ssä. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa viestin sisältämän tiedon yleisyys tai julkisuus ei välttämättä tarkoittaisi teon sulkeutumista tunnusmerkistön ulkopuolelle. Viesti, jolla on yleinen sisältö, voi laajempaan tietoon päästessään olla viestijöiden yksityisyyden suojaa loukkaavaa, koska tiedon merkitys henkilöiden välisessä viestinnässä riippuu paitsi viestinnän sisällöstä myös viestin sisällön suhteesta viestijöiden ominaisuuksiin tai elinolosuhteisiin. Radiolain ehdotetun lain 4 §:n 2 momenttia vastaavan 7 §:n rikkomisesta säädetään radiolain 20 §:ssä rangaistukseksi sakkoa.

Edellä selostetun nojalla on perusteltua, että myös 4 §:n 2 momentin vaitiolovelvollisuuden rikkomisen seuraamukseksi riittäisi sakkorangaistus. Koska kyse ehdotetun 4 §:n 2 momentin rikkomisesta olisi kysymys rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitetun vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta, ei ole tarvetta säätää erillistä kriminalisoinia, vaan seuraamuksen ollessa sakkorangaistus säännöksessä viitattaisiin 38 luvun 2 §:n 2 momenttiin, jossa seuraamukseksi säädetään sakko. Momentin seuraamussäännöstä ei sovellettaisi, jos teko olisi rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan tai jos teosta muualla laissa säädettäisiin ankarampi rangaistus.

27 §. *Yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta annettujen säännösten rikkominen.* Pykälän 1 momentin mukaan lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä muulla tavoin rikkova tuomittaisiin, jollei muualla olisi säädetty ankarampaa rangaistusta, sakkoon yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta annettujen säännösten rikkomisesta. Rangaistavaksi säädettäisiin 6 §:n 1 momentissa säädetyn tietoturvasta huolehtimisen laiminlyönti, 9-13 §:n vastainen tunnistamistietojen käsittely ja televiestinnän käyttö suoramarkkinointiin 21 §:n vastaisesti.

6 luku. Erinäiset säännökset

28 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentin mukaan Telehallintokeskuksen päätökseen haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n 2 momentin nojalla lääninoikeudelta. Valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

29 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälä sisältää tavanomaisen valtuutuksen antaa asetuk-

sella tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta.

7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

30 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen antamisesta.

31 §. *Siirtymäsäännös.* Pykälän mukaan 11 §:ssä tarkoitettua tunnistamistietojen käsitteilyä teleyrityksen omien telepalveluiden markkinointia varten voidaan jatkaa lain voimaan tullessa sen estämättä. Tilaaajille on kuitenkin tiedotettava henkilötietojen käsitteilyä. Jos tilaaja ei muuta ilmoita, hänen katsotaan antaneen suostumuksensa tietojen käsittelylle.

1.2. Telemarkkinalaki

3 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin soveltamisalaan uutena asiana 8 §:ssä ehdotettu tilaajaluetteloiden tarjoaminen.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan teletoinnassa ja tilaajaluetteloiden tarjoamisessa olisi lisäksi noudatettava, mitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta annettavassa laissa säädetään.

4 §. *Määritelmät.* Pykälään lisättäisiin tilaajaluettelon määritelmä. Määritelmä vastaisi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta annettavassa laissa olevaa tilaajaluettelon määritelmää.

Tilaajaluettelon käsitteeseen kuuluu pykälän mukaisesti, että se on yleisesti saatavilla. Käsitteeseen sisältyy siten kaikille puhelinpalveluiden tilaajille jaettu puhelinluettelo. Yksityiseen käyttöön tarkoitettuja luetteloita tilaajaluettelolla ei tarkoiteta. Niihin sovelletaan kuitenkin yksityisyyden suojasta henkilötietojen käsittelyssä annettuja yleisiä säännöksiä. Tilaajaluettelo voi sisältää puhelinnumeroita, sähköpostiosoitteita ja muita vastaavia tilaajien tai käyttäjien henkilötietoja. Tilaajaluettelo voi olla painettu tai sähköisessä muodossa oleva luettelo tai muu osoiteisto. Tilaajaluettelo on siten myös tietokanta, josta annetaan tietoja yleisessä numerotiedotuksessa samoin kuin sähköisessä muodossa oleva osoiteisto, josta käyttäjä voi itse hakea luettelotietoja. Tilaajaluettelolta edellytetään, että siinä on tilaajien tai käyttäjien tunnistamiseen liittyviä tietoja ja ne on luettelotoiminnan harjoittajan toimesta kerätty ja

ylläpidetty niiden esittämistä varten. Siten esimerkiksi teleyrityksen tai muunkaan yrityksen asiakasrekisteri, joka sisältää henkilötietoja, ei ole tilaajaluettelo. Ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolella oleviin luetteloihin sovellettaisiin yleistä henkilötietolainsäädäntöä.

8 §. *Teleyrityksen velvollisuudet.* Pykälän 2 momentin uudessa 3 a kohdassa tarkoitetuilla toimenpiteillä tarkoitetaan televerkkojen ja telepalveluiden varustamista sellaisiksi, että pakkokeinolaissa tarkoitettut telekuuntelu ja televalvonta on mahdollista toteuttaa. Tilaajan tai käyttäjän televiestille mahdollisesti toteuttaman salauksen purkaminen ei kuitenkaan kuuluisi teleyrityksen tässä säännöksessä tarkoitettuihin velvollisuuksiin. Kuuntelu on nykyisinkin osittain mahdollista, mutta kuuntelu täytyy teknisesti järjestää jokaisen kuuntelutapahtuman osalta erikseen ja on näin aikaa vievää ja kallista ja on johtanut siihen, että lähinnä vain helpommin saatavien tunnistamistietojen saamista koskevaa oikeutta televalvontaan on käytetty. Ministeriö päättäisi tarkemmin, mitkä televerkot ja -palvelut on varustettava säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Ministeriö ottaisi päätöksessään huomioon eri verkkojen edellyttämät erilaiset varustamistoimenpiteet, teknisen kehityksen, telekuunteluun ja televalvontaan liittyvän standardisointikehityksen sekä valmistelisi sen yhteistyössä telekuuntelua ja televalvontaa suorittavien viranomaisten kanssa. Ensi vaiheessa on tarkoitus päättää digitaalisten matkaviestinverkkojen varustamisesta.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja, televerkkoihin ja telepalveluihin läheisesti liittyviä muita palveluita olisi muun muassa yleisöpuhelinpalvelun tarjonta, milloin Euroopan yhteisöjen säädökset edellyttävät sellaisen palvelun yleistä tarjontaa.

Pykälän 2 momentin 6 ja 7 kohtaan tehtäisiin uuden 8 ja 9 kohdan johdosta tarpeelliset lakitekniset muutokset. Useat teleyritykset tarjoavat telepalveluitaan käyttäjille teleyritysten yhteenliitettyjen verkkojen ja palveluiden välityksellä. Teleyritys, jolla ei ole liittymäsopimusta käyttäjiensä kanssa, voi valita laskuttaako se telepalvelunsa käyttäjältä itse vai antaa laskutuksen liittymäsopimuksen tehneen teleyrityksen tehtäväksi. Itse laskuttaminen edellyttää laskutus-tietojen, mukaan lukien henkilötietojen saamista liittymäsopimuksen tehneeltä teleyritykseltä. Telemarkkinalain nojalla annetuissa

alemmissa normeissa on säännöksiä teleyritysten välisestä menettelystä telemaksujen perinnässä. Teleyrityksen velvollisuudeksi telepalveluiden laskutuksesta huolehtimisen ohella lisättäisiin 6 kohtaan selkeää ja yksilöity lain tasolla ilmenevä velvollisuus luovuttaa käyttäjien laskutustietoja toiselle teleyritykselle, jos tämä haluaa itse laskuttaa käyttäjältä palveluistaan. Ministeriö antaisi 6 kohdassa tarkoitetuista velvollisuuksista tarkempia määräyksiä telemarkkinalain 11 ja 15 §:n 2 momentin nojalla. Määräykset koskisivat muun muassa luovutettavien laskutustietojen tietosisältöä ja luovutustapaa.

Uusi 8 ja 9 kohta koskisivat telemarkkinalain voimassa olevien soveltamisalarajoitusten vuoksi vain kiinteän puhelinverkon ja matkaviestinverkon puhelinluetteleita, ei esimerkiksi sähköpostiosoiteluetteleita. Uuden 8 kohdan nojalla teleyritysten tulisi huolehtia, että käyttäjät saavat tunnistamisensa kannalta välttämättömät tiedot ajan tasalla olevaan tilaajaluetteloon, joka on yleisesti saatavilla. Yleisesti saatavilla olevaksi luetteloksi katsottaisiin nykyisin käytössä olevat telealuekohtaiset luettelot. Ajantasaisuuden täyttäväksi katsotaan nykyinen puhelinluettelotoiminta, jossa vuosittain julkaistaan uusi luettelo. Momentissa tarkoitettu valtakunnallinen tilaajaluettelo voisi olla painettu tai sähköisessä muodossa. Teleyritysten tulisi huolehtia, että luettelossa on kaikkien käyttäjien tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka yleensä voidaan julkaista tilaajaluettelossa yksityisyyden suojasta televisiotunnäissä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lakiehdotuksen mukaisesti. Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastamaan ONP-puhelintoimintadirektiivin 6 artiklan tilaajaluetteloiden saatavilla pitämistä koskevia vaatimuksia.

Pykälän 9 kohdassa mahdollistettaisiin kilpaileva tilaajaluettelotoiminta. Teleyritysten tulisi luovuttaa teleyrityksen kanssa liittymäsopimuksen tehneiden käyttäjiensä tilaajaluettelossa julkaitavaksi ilmoittamat tiedot tilaajaluettelossa julkaisemista varten. Nämä tiedot ovat tavallisimmin nimi, osoite ja puhelinnumero. Kaikkien käyttäjän julkaistavaksi ilmoittamien tietojen luovuttaminen on välttämättömätöntä, kun halutaan mahdollistaa kilpailevien tilaajaluetteloiden tarjonta. Myös käyttäjän tietosuojaan kannalta on perusteltua, että luettelossa on juuri ne tiedot, joita tilaaja on halunnut luettelossa julkaistavaksi.

Tiedot olisi 9 kohdan nojalla luovutettava edelleen julkaisemisen kannalta käyttökelteisessä muodossa, mikä käytännössä tarkoittaisi automaattiseen tietojen käsittelyyn soveltuvaa tallennetta. Tietojen luovutuksen tulisi tapahtua tasapuolisista ja kohtuullisista ehdoin ja luovutushintojen tulisi olla kohtuullisissa suhteissa suoritekustannuksiin. Ministeriö antaisi ehdotetun 4 momentin 1 kohdan nojalla tarkempia määräyksiä 8 ja 9 kohdan soveltamisesta. Nämä määräykset koskisivat muun muassa säännöksessä mainitun luovutushinnan kohtuullisuuden soveltumista erityyppisiin luovutettaviin tietoihin tai tietomääriin.

Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastamaan ONP-puhelintoimintadirektiivin 6 artiklan mukaisia luettelotietojen luovuttamista koskevia vaatimuksia.

Muutettavaksi ehdotetun 3 momentin nojalla säädettäisiin voimassa olevaa telemarkkinalakia vastaavasti mahdollisuudesta korvata valtion varoista kustannuksia pykälän 2 momentin 3 kohdan aiheutuvista varautumistehtävien edellyttämistä toimenpiteistä. Säännöksen mukaan ministeriö vahvistaisi maksut pykälän 2 momentin 3 a kohdassa tarkoitettua televerkkojen ja -palvelujen varustamisesta, jotka telekuuntelusta ja -valvonnasta vastaava viranomais suorittaisi varustamisen tehneelle teleyritykselle. Pykälässä tarkoitettu televerkkojen ja -palvelujen varustaminen ei palvele lainkaan teleyrityksen normaalia liiketoimintaa eikä varustamisessa pääsääntöisesti voida käyttää olemassa olevia laitteita tai ohjelmistoja. Tämän vuoksi määrättävissä maksuissa otettaisiin huomioon välittömät kustannukset, jotka teleyritykselle varustamisesta aiheutuisivat sekä kohtuullinen korko pääomasta, jonka teleyrityksen on täytynyt sijoittaa varustaakseen televerkkonsa jäljempänä selostetun 4 momentin 1 kohdan nojalla annettavien määräysten mukaisesti.

Muutetuksi ehdotetun 4 momentin nojalla liikenneministeriö antaisi määräykset myös 2 momentin uuden 3 a, 8 ja 9 kohdan soveltamisesta sekä voimassa olevan 3 ja 4 kohdan soveltamisesta.

15 §. *Käyttäjän oikeudet.* Säännökseen tehtäisiin lakitekkinen muutos sen johdosta, että nykyisin telemarkkinalain 50 §:ssä olevat telelaskun yhteyshetäistä erittelyä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi yksityisyyden suojasta televisiotunnäissä ja teletoiminnan tietoturvasta annettavaan erilli-

seen lakiin.

50 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Ehdotuksen mukaan pykälän 1-4 momenttia vastaavat säännökset otettaisiin yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevaan lakiehdotukseen.

Ehdotettu pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan 50 §:n 5 momentin säännöstä. Liike- ja ammattisalaisuutta koskeva vaitiolovelvollisuus koskisi erityisesti ministeriön ja Telehallintokeskuksen virkamiehiä. Kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 24 §:ssä ja sähkömarkkinalain (386/1995) 49 §:ssä on vastaava säännös. Vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta rangaistaisiin lain 45 §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan teleyritys saisi käyttää muiden teleyritysten kanssa käymistä yhteenliittämisneuvotteluista saamiin tietoja vain siihen tarkoitukseen, jota varten teleyritys on ne saanut. Teleyrityksen tulisi toimia siten, että edellä mainittuja tietoja ei luovutettaisi teleyrityksen muille osastoille, tytäryhtiöille tai muille, joille saattaisi olla kilpailuetua näistä tiedoista. Säännöksellä Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan yhteenliittämisdirektiivin 6 artiklan d kohdan mukaisia vaatimuksia.

Ehdotuksen 3 momentissa olisi vaitiolovelvollisuutta koskeva viittaus yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettavaan lakiin.

1.3. Rikoslaki

4 §. *Törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus.* Luottamusaseman väärinkäytöstä viestintäsalaisuuden loukkauksessa säättävän törkeää viestintäsalaisuuden loukkausta koskevan pykälän 1 momentin 1 kohdan säädösviittaus muutettaisiin ehdotettuja muutoksia vastaavaksi viittaamalla yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettavaan lakiin, johon teleyritykseen henkilökunnan luottamusasemaa ja vaitiolovelvollisuutta koskevat säännökset siis siirrettäisiin teleyrityksen käsitteen samalla laajentuessa lain laajemman soveltamisalan vuoksi. Rangaistussäännöksessä tarkoitettu henkilöpiiri laajenisi näin ollen vaitiolovelvollisten piiriin laajenemisen myötä kaikkien teleyritysten henkilöstöön, esimerkiksi Internet-palveluita tarjoavien teleyrityksen palveluksessa oleviin.

1.4. Laki telehallinnosta

2 §. Pykälään, jossa säädetään Telehallintokeskuksen tehtävistä, lisättäisiin uusi 1 a kohta, jossa viitattaisiin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettavaan lakiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lain nojalla annettavalla asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset muun muassa siitä, miten laskuerittely tulee toteuttaa muiden kuin numeromutoisten tunnisteiden osalta, säännökset teleyrityksen velvollisuudesta säilyttää tunnistamistietoja sekä tarvittaessa tunnistamistietojen käsittelystä varmennepalveluiden tarjoamisessa. Asetuksella asettaisiin myös ajankohdat, joihin mennessä 14-16 §:ssä tarkoitettuja tunnistuspalveluita tulee olla tarjolla.

Liikenneministeriö antaisi yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentin nojalla tarvittaessa päätöksen seikoista, jotka on otettava huomioon pykälän mukaista turvaton riittävyttä ja kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa. Päätös annettaisiin kansainvälistä käytäntöä noudattaen, ja niitä kehitettäisiin tekniikan kehityksen mukaisesti.

Telehallintokeskus antaisi yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla tekniset määräykset telelaitteiden, televerkkojen ja telepalveluiden varustamisesta siten, että lain vaatimukset voidaan täyttää. Tällaisia määräyksiä annettaisiin muun ohella siitä, miten kutsuvan tilaajan ja siirretyn yhteyden tunnistusta koskevat toiminnot on toteutettava.

Liikenneministeriö antaisi ehdotetun telemarkkinalain 8 §:n 4 momentin 1 kohdan ja yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan koskevan lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin nojalla määräyksiä näiden poikkeusoloihin varautumista koskevien säännöksiin tarkemmasta soveltamisesta.

Liikenneministeriö määräisi ehdotetun telemarkkinalain 8 §:n 4 momentin 1 kohdan nojalla, missä televerkoissa ja telepalveluissa telekuuntelu olisi oltava mahdollista toteuttaa. Tarkoituksena on, että määräys koskisi

ensi vaiheessa digitaalisia matkaviestinverkkoja.

Liikenneministeriö antaisi ehdotetun telemarkkinalain 8 §:n 4 momentin 1 kohdan nojalla määräykset 8 §:n 2 momentin 8 ja 9 kohdan tilaajaluetteloita koskevien säännösten tarkemmasta soveltamisesta, kuten erityyppisten tietojen luovutusvelvollisuuden ja perittävien kustannusten suhteesta.

3. Voimaantulo

Teletoinnin tietosuojadirektiivi tulee saattaa kansalliseen lainsäädäntöön viimeistään 24 päivänä lokakuuta 1998. Ehdotetut lait olisi tämän vuoksi saatettava voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua niiden antamisesta.

Yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoinnin tietoturva koskevaan lakiehdotukseen sisältyy tilaajien tunnistamistietojen käsittelyä koskeva siirtymäsäännös.

4. Säättämisyjärjestys

Lakiehdotukset ovat hallitusmuodon 8 §:n 1 momentissa säädetyn lakivarauksen mukaisia, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Esitykseen sisältyy valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoisia säännöksiä. Niitä ovat ainakin televiestinnän tietosuojaa ja tietoturvaa koskevan lakiehdotuksen 13 § (teleyhteyksien erittely) ja 21 § (televiestintä suoramarkkinoinnissa) sekä telemarkkinalain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 50 §:n 2 momentti (vaitiolovelvollisuus).

Esityksessä on otettu huomioon seikat, jotka on esitetty perustuslakivaliokunnan lausunnossa hallituksen esityksestä telemarkkinalaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (PeVL 47/1996 vp).

Yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaa koskevan lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään telelaskun maksamiseen velvollisen oikeudesta saada teleyhteyksien erittely.

Käyttäjällä ei ole velvollisuutta sallia muiden käyttävän liittymäänsä, josta menevistä maksuista hän vastaa voimassa olevan telemarkkinalain 16 §:n 1 momentin nojalla.

Vastaavasti kenelläkään ei ole oikeutta olettaa, että hän voi käyttää toisen omaisuutta, tässä tapauksessa liittymää, sopimatta käytön ehdoista liittymän haltijan kanssa. Sen vuoksi on kohtuutonta edellyttää, että telelaskun maksamiseen velvollinen käyttäjä joutuisi sallimaan myös sen, että muu liittymää luvallisesti tai luvatta käyttävä henkilö saa pitää teleyhteyden tunnistamistiedot salassa.

Edellä mainituista syistä on katsottava, että telelaskun maksamiseen velvollisen käyttäjän oikeus saada yksityiskohtainen selvitys telelaskun määrätymisen perusteista on yleensä asetettava edelle siihen oikeuteen nähden, joka muulla liittymää käyttävällä henkilöllä on tunnistamistietojen salassa pitämiseen.

Huomionarvoista on, että voimassa oleva lainsäädäntö ei estä käyttämästä telelaitetta tai telelaitteeseen liitettävää muuta laitetta, joka rekisteröi liittymästä otettavat teleyhteydet täydellisinä. Jokainen käyttäjä voi hankkia ja käyttää tällaisia laitteita kenenkään estämättä. Niitä käytetään laajasti muun muassa yritysten puhelinvaihteissa, joiden vakio-ominaisuuksiin tunnistamistiedot rekisteröivä toiminne usein kuuluu. Sen sijaan telemarkkinalain 50 §:n 1 momentin nojalla telelaitoksella ei ole oikeutta luovuttaa tunnistamistietoja täydellisinä telelaskun maksamiseen velvollisellekaan. Käyttäjän tietosuojan kannalta näitä tilanteita on kuitenkin pidettävä täysin samanarvoisina.

Ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä telemarkkinalaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin tunnistamistietojen antamista koskeva rajoitus siten, että täydellisinä tiedot voidaan antaa ainoastaan luonnolliselle henkilölle. Silloinkin olisi edellytettävä, että tilaaja pyytää erittelyä kirjallisesti ja että pyynnön tarkoitus on laskun oikeellisuuden selvittäminen.

Edellä mainituilla perusteilla lait voidaan säätää tavallisen lain säätämisestä säädetyssä järjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää yleisen teletoiminnan tietoturvaa ja tilaajien ja käyttäjien yksityisyyden ja oikeutettujen etujen suojaa televiestinnässä.

2 §

Sovellettamisala

Yleisessä teletoiminnassa ja yleisiä telepalveluita käyttäen harjoitetussa televiestinnässä sekä tilaajaluetteloiden tarjoamisessa on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään. Henkilötietojen käsittelyyn teletoiminnassa sovelletaan, mitä henkilötietojen käsittelystä erikseen säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

Tätä lakia sovelletaan yleisissä analogisissa televerkoissa harjoitettavaan teletoimintaan sekä televiestintään niissä, milloin se on teknisesti mahdollista aiheuttamatta teleyrityksille kohtuuttomia kustannuksia. Ministeriö päättää tarkemmin siitä, mitä on otettava huomioon teknisiä mahdollisuuksia ja kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa.

Tätä lakia sovelletaan yleisen televerkon välityksellä tapahtuvaan muusta kuin yleisestä televerkosta lähtevään tai sinne tulevaan televiestintään, jos muu kuin yleinen televerkko on liitetty yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään. Tämän lain 4 §:ää sovelletaan kuitenkin kaikkeen televiestintään.

Tätä lakia ei sovelleta televisio- ja radio-toimintaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *teletoiminnalla*, yleisellä teletoiminnalla,

televiestinnällä, *televerkolla*, *telepalvelulla* ja *liittymällä*, mitä niistä telemarkkina-laissa (396/1997) säädetään;

2) *henkilötiedolla* kaikenlaisia henkilöä taikka tämän ominaisuuksia tai elinolosuhteita kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa tiettyä luonnollista henkilöä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi;

3) *teleyrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa telemarkkina-laissa tarkoitettuja teletoimintaan kuuluvia itse tuottamia suoritteita yleisesti käytettäväksi;

4) *teletoiminnan tietoturvalla* teleyrityksen hallinnollisin ja teknisin toimenpitein varmistama televiestinnässä välitetyn tiedon luottamuksellisuutta, eheyttä ja käytettävyyttä;

5) *tilaajalla* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on sopinut teleyrityksen kanssa telepalveluiden toimittamisesta tai jolle tämän oikeudet ovat siirtyneet telepalvelusta tehdyn sopimuksen ehtojen mukaan; tilaajaa koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan kuitenkin siihen luonnolliseen tai oikeushenkilöön, joka on velvollinen maksamaan hallinnassaan olevasta liittymästä käytettyjä telepalveluita koskevan telelaskun tai osan siitä;

6) *käyttäjällä* luonnollista henkilöä, joka käyttää telepalveluita;

7) *tunnistamistiedoilla* tilaajan tai käyttäjän liittymän numeroa tai teleyhteyden toteuttamisessa syntynyttä tai tallentunutta muuta tunnistetta tai tietoa;

8) *tunnistamistietojen käsittelyllä* tunnistamistietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, luovuttamista, säilyttämistä, muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita tietoihin yleensä kohdistettavia toimenpiteitä;

9) *telelaskulla* laskua, joka sisältää teleyrityksen teletoimintaan kuuluvista suoritteista perimiä maksuja;

10) *kutsuvan yhteyden tunnistuksella* teknistä toiminnetta, joka tekee käyttäjälle mahdolliseksi tunnistaa sen, mistä liittymästä tai palvelusta teleyhteys on otettu;

11) *kytketyn yhteyden tunnistuksella* tek-

nistä toiminnetta, joka tekee käyttäjälle mahdolliseksi tunnistaa sen, mihin liittymään tai palveluun teleyhteys ohjautuu;

12) *tilaajaluettelolla* yleisesti saatavilla olevaa puhelinluetteloa ja muuta painettua tai sähköisessä muodossa olevaa luetteloa tai osoitteistoa, jossa on luettelotoiminnan harjoittajan keräämiä ja ylläpitämiä tilaajien tai käyttäjien henkilötietoja; sekä

13) *ministeriöllä* liikenneministeriötä, jollei asetuksella toisin säädetä.

2 luku

Teletoinnin tietoturva

4 §

Televiestinnän luottamuksellisuus

Televiestintä on luottamuksellista, jollei sitä ole tarkoitettu yleisesti vastaanotettavaksi.

Se, joka on ottanut vastaan tai muutoin saanut tiedon luottamuksellisesta televiestistä, jota ei ole hänelle tarkoitettu, ei saa oikeudettomasti ilmaista tietoa televiestin sisällöstä tai käyttää hyväksi tietoa televiestin sisällöstä tai sen olemassaolosta.

5 §

Televiestinnän suojaus

Käyttäjällä ja tilaajalla on oikeus suojata televiestinsä haluamallaan tavalla käyttäen hyväksi sitä varten tarjolla olevia teknisiä mahdollisuuksia.

Suojauksen purkujärjestelmiin sovelletaan, mitä telemarkkinalain 25, 39 ja 45 §:ssä säädetään.

6 §

Teleyrityksen velvollisuudet

Teleyrityksen tulee huolehtia harjoittamansa teletoinnin tietoturvasta. Teleyritysten tulee toteuttaa tarvittaessa yhteistyössä muiden teleyritysten kanssa turvataso, joka on tekniseen kehitykseen nähden riittävä ja kustannuksiltaan kohtuullinen.

Teleyrityksen on tiedotettava tilaajilleen telepalveluidensa turvallisuuteen liittyvistä erityisistä riskeistä sekä mahdollisuuksista niiden poistamiseen ja tähän liittyvien toi-

menpiteiden kustannuksista.

Ministeriö päättää tarvittaessa siitä, mitä on otettava huomioon kustannusten kohtuullisuutta ja turvatason riittävyyttä arvioitaessa.

7 §

Vaitiolovelvollisuus

Teleyrityksen palveluksessa oleva tai ollut ei saa luvattomasti ilmaista, mitä hän on tehtävässään saanut tietää televiestin sisällöstä tai televiestinnän harjoittajien tunnistamistiedoista, ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vaitiolovelvollisuus on myös telemarkkinalain 12 §:ssä tarkoitettulla valtuutetulla teleurakoitsijalla sekä sillä, joka on tai on ollut teleurakoitsijan palveluksessa.

8 §

Poikkeusoloihin varautuminen

Teleyrityksen tulee varmistaa teletoinnansa tietoturva myös poikkeusoloissa osallistumalla valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Jos 1 momentista aiheutuvat tehtävät edellyttävät sellaisia toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teleyrityksen toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia kustannuksia.

Ministeriö päättää tarkemmin 1 momentin soveltamisesta.

3 luku

Tunnistamistietojen käsittely

9 §

Tunnistamistietojen hävittäminen ja muuttaminen

Teleyrityksen on hävitettävä tai muutettava teleyhteyden purkamisen jälkeen sen toteutamisessa syntyneet ja teleyrityksen tallentamat tunnistamistiedot sellaisiksi, että televiestinnän osapuolia ei voi tunnistaa, jollei

tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

10 §

Tunnistamistietojen käsittely laskutusta varten

Teleyritys voi käsitellä telelaskun sekä teleyritysten keskinäisten maksujen määrittämiseksi sellaisia tilaajan tunnistamistietoja, jotka koskevat:

- 1) telepäätelaitteen numeroa, tunnistetta tai tyyppiä;
- 2) vastaanottavan liittymän numeroa tai muuta tunnistetta;
- 3) teleyhteyden alkamisajankohtaa tai päivämäärää; sekä
- 4) teleyhteyden muotoa ja kestoa sekä siinä siirrettyä tietomäärää samoin kuin muita maksun määrittämiseksi tarpeellisia tunnistamistietoja.

Teleyritys saa käsitellä telelaskun määräytymiseen liittyviä tunnistamistietoja enintään kolmen vuoden ajan siitä, kun telelasku on kokonaan maksettu, ei kuitenkaan kauemmin kuin telelasku voidaan periä, jollei muualla toisin säädetä. Teleyrityksen velvollisuudesta säilyttää telelaskun määräytymiseen liittyviä tunnistamistietoja säädetään asetuksella.

11 §

Tunnistamistietojen käsittely telepalveluiden markkinoinnissa

Tilaajan suostumuksella teleyritys voi käsitellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ajan tunnistamistietoja markkinoidakseen telepalveluitaan tai niihin välittömästi liittyviä muita palveluitaan, joiden tuottamisen yhteydessä tunnistamistiedot ovat syntyneet.

12 §

Tunnistamistietojen käsittely teleyrityksissä

Teleyritys saa 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ajan itse käsitellä ja luovuttaa toiselle teleyritykselle tunnistamistietoja laskutukseen, televerkon ja -palveluiden ylläpitoon ja kehitykseen sekä väärinkäytösten ehkäisyyn ja tutkintaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Tunnistamistietoja saavat käsitellä vain sellaiset teleyrityksen palveluksessa olevat

tai teleyritysten tähän tehtävään valtuuttamat henkilöt, jotka suorittavat laskutukseen tai televerkon ja telepalveluiden ylläpitoon ja kehitykseen, väärinkäytösten ehkäisyyn ja tutkintaan, asiakaspalveluun ja 11 §:ssä tarkoitettuun markkinointiin liittyviä tehtäviä, ja vain siinä laajuudessa kuin se on näiden tehtävien hoitamiseksi tarpeellista.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin teleyrityksen valtuuttamiin henkilöihin sovelletaan, mitä tunnistamistietojen käsittelystä säädetään.

Asetuksella säädetään tarkemmin tunnistamistietojen käsittelystä varmennepalveluiden tarjoamisessa.

13 §

Teleyhteyksien erittely

Teleyritys ei saa luovuttaa erittelyä liittymästä otettujen teleyhteyksien numeroista tai muista tunnistuksista, ellei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Milloin tilaaja pyytää telelaskun yhteyskohtaista erittelyä, teleyrityksen on annettava erittely ilmaisematta teleyhteyksien tunnistusten kolmea viimeistä numeroa, jollei 3 momentista muuta johdu.

Teleyrityksen on tilaajan pyynnöstä kirjallisesti eriteltävä täydellisesti teleyhteyksien numerot tai muut tunnistukset, milloin:

1) teleyhteydet on otettu toiseen liittymään, mistä aiheutuu telelaskun yhteydessä velottavia maksuja, jotka eivät ole telemaksuja;

2) telelasku on yli kaksinkertainen edellisen vastaavan laskutuskauden laskuun verrattuna; tai

3) tilaaja on luonnollinen henkilö, joka pyytää kirjallisesti telelaskun erittelyä laskutuksen oikeellisuuden tarkistamiseksi.

Teleyritys saa antaa erittelyn tilaajalle vain siltä ajalta, jonka liittymä on ollut tämän hallinnassa.

Asetuksella säädetään tarkemmin, miten teleyhteyksien tunnistukset on eriteltävä, jos tunnistet ei muodostu yksinomaan numeroista.

14 §

Kutsuvan yhteyden tunnistus

Kutsuvan yhteyden tunnistusta kiinteässä puhelinverkossa tai matkaviestinverkossa

tarjoavan teleyrityksen tulee huolehtia siitä, että kutsuva käyttäjä voi yhteyskohtaisesti poistaa puhelinpalveluissa kutsuvan yhteyden tunnistuksen maksutta. Tilaaajan tulee voida poistaa kutsuvan yhteyden tunnistus liittymästään otetuista yhteyksistä myös pyysyvästi.

Kiinteän puhelinverkon tai matkaviestinverkon liittymää tarjoavan teleyrityksen tulee huolehtia siitä, että tilaajalla, joka ottaa vastaan teleyhteyden teleyrityksen tarjoamaan liittymään, on mahdollisuus estää liittymänsä puhelinpalveluissa:

1) kutsuvan yhteyden tunnistus maksutta; sekä

2) sellaisten teleyhteyksien vastaanotto, joista on poistettu kutsuvan yhteyden tunnistus.

Jos tässä pykälässä tarkoitettuja palveluita ei tarjota muissa kuin kiinteissä puhelinverkoissa ja matkaviestinverkoissa, ministeriön tulee käytettävissään olevin keinoin huolehtia siitä, että palveluita tarjotaan mainituissa muissa verkoissa tarvittaessa teleyritysten yhteistyössä.

15 §

Kytketyn yhteyden tunnistus

Kytketyn yhteyden tunnistusta tarjoavan teleyrityksen tulee huolehtia siitä, että televiestin vastaanottava tilaaja voi maksutta estää sen, että kutsuva käyttäjä saa tietoonsa sen liittymän numeron tai tunnistein, johon yhteys on kytketty.

16 §

Automaattinen yhteyden siirto

Teleyrityksen tulee tarjota käyttäjälle mahdollisuus maksutta poistaa liittymäänsä muiden tekemät automaattiset yhteyden siirrot.

17 §

Tunnistuspalveluiden käyttö

Edellä 14 - 16 §:ssä tarkoitettut toiminnot on toteutettava niin, että ne voidaan ottaa yksinkertaisella tavalla käyttöön sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Teleyritysten on tiedotettava käyttäjille ja tilaajille tunnistuspalvelujen tarjonnasta ja käytöstä.

18 §

Tunnistamistietojen luovutus viranomaiselle

Poliisilla on 7 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden estämättä oikeus saada:

1) rikoslain (39/1889) 24 luvun 3 a §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tunnistamistietoja liittymään otetuista yhteyksistä asianomistajan ja sen suostumuksella, jonka hallinnassa liittymä on; sekä

2) tilaajan suostumuksella matkaviestimestä lähetettyjä viestejä koskevat tunnistamistiedot siltä osin kuin se on tarpeen sellaisen rikoksen selvittämiseksi, jonka johdosta matkaviestin tai siinä käytetty liittymä on oikeudettomasti toisen hallussa.

Sen estämättä, mitä 7 §:ssä säädetään tai mitä tilaaja on sopinut teleyrityksen kanssa tunnistamistietojen pitämisestä salassa, teleyrityksellä on oikeus antaa hätäilmoituksen vastaanottaneelle poliisille, pelastusviranomaiselle ja muille hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille tunnistamistietoja liittymästä, josta hätäilmoitus on tullut. Tunnistamistietoina voidaan antaa liittymän numeron ja muun tunnistein ohella tieto liittymän asennusosoitteesta ja tilaajasta tai käyttäjästä sekä tieto sen tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon.

Viranomaisen oikeudesta saada tunnistamistietoja rikoksen esitutkinnassa säädetään pakkokeinolaissa (450/1987).

4 luku

Tilaaajaluettelot ja televiestintä suoramarkkinoinnissa

19 §

Luettelotietojen luovutus ja tilaaajaluetteloiden tarjoaminen

Sen estämättä, mitä tilaaajaluettelon tietojen luovutuksesta muualla säädetään, teleyritykset voivat luovuttaa tilaajan tilaaajaluettelossa julkaistaviksi ilmoittamia tietoja niiden toisessa tilaaajaluettelossa julkaisemista varten. Tilaaajaluettelon tarjoajalla on oikeus ylläpitää ja tarjota tilaaajaluetteloita.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle tapahtuvasta henkilötietojen siirrosta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

20 §

Tilaajaluettelot

Tilaajaluettelossa saa julkaista vain sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi, jollei se, jonka tiedot julkaistaan, ole selkeästi antanut suostumustaan muiden tietojen julkaisemiseen.

Tilaaajalla ja käyttäjällä on oikeus maksuttain:

1) vaatia, että hänen tilaaajaluettelossa olevat henkilötietonsa poistetaan tai niitä korjataan;

2) kieltää tilaaajaluettelossa olevien henkilötietojensa käyttö suoramarkkinointiin; sekä

3) vaatia, että käynti- tai postiosoitteesta julkaistaan vain osa tai että julkaistuista henkilötiedoista ei käy ilmi hänen sukupuoltaan. Teleyrityksen on huolehdittava tilaajan tai käyttäjän 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja koskevien vaatimusten ja muutosten toimittamisesta edelleen niille, joille se on luovuttanut näitä tietoja tilaaajaluetteloissa julkaisemista varten. Teleyrityksen ja sen, jolle teleyritys on edellä mainittuja tietoja luovuttanut, on sovittava tilaajan tai käyttäjän näitä tietoja koskevien vaatimusten toimittamisesta.

21 §

Televiestintä suoramarkkinoinnissa

Televiestintää ei saa käyttää suoramarkkinointiin ilman tilaajan ennalta antamaa suostumusta, milloin teleyhteydet vastaanottavalle tilaajalle otetaan automaattisten järjestelmien tai faksin avulla, jollei ministeriö 4 momentin nojalla toisin päättä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, televiestintää saa käyttää suoramarkkinointiin, jos tilaaja, joka ei ole luonnollinen henkilö, ei ole sitä kieltänyt, jollei ministeriö 4 momentin nojalla toisin päättä.

Muulla tavoin kuin 1 momentissa harjoitettua suoramarkkinointia televiestinnän avulla saa harjoittaa, jollei tilaaja ole sitä nimenomaisesti kieltänyt. Tilaaajan on kuitenkin voitava maksutta kieltää tässä momentissa tarkoitettu suoramarkkinointi.

Ministeriö päättää tarvittaessa televerkon ja telepalveluiden toimivuus ja turvallisuus sekä suoramarkkinoinnin harjoittajille aiheutuvien velvollisuuksien kohtuullisuus huomioon ottaen tarkemmin siitä, minkä televis-

tinnän muotojen käyttö:

1) 1 momentissa tarkoitettussa televiestinnässä olisi sallittua ilman tilaajan suostumusta edellyttäen, että tilaajalla on kuitenkin mahdollisuus kieltää tai estää tässä kohdassa tarkoitettu televiestintä; sekä

2) 2 momentissa tarkoitettussa televiestinnässä edellyttää tilaajan ennalta antamaa suostumusta.

Suoramarkkinoinnista kuluttajalle on lisäksi voimassa, mitä kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädetään.

22 §

Suoramarkkinointia koskevien kieltojen saatavillapito

Ministeriö päättää tarvittaessa tarkemmin siitä, miten 20 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja 21 §:ssä tarkoitettut kiellot on pidettävä niiden saatavilla, jotka harjoittavat suoramarkkinointia.

5 luku

Valvonta, pakkokeinot ja seuraamukset

23 §

Ohjaus ja valvonta

Teletoinnin yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu ministeriölle. Sen tulee yhteistyössä Telehallintokeskuksen, tietosuojaviranomaisten, teleyritysten, telelaitteita valmistavan teollisuuden ja käyttäjiä edustavien yhteisöjen kanssa edistää yksityisyyden suojaa televiestinnässä ja teletoinnin tietoturva.

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1) valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen sääntöjen ja määräysten noudattamista, jollei 3 momentista muuta johdu; sekä

2) antaa tarvittaessa teknisiä määräyksiä teleyritysten toiminnasta sekä telelaitteiden, televerkkojen ja telepalveluiden varustamisesta tämän lain edellyttämällä tavalla.

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on valvoa 20 ja 21 §:ssä tarkoitettujen tilaajan kielto-oikeuden ja tilaajan ennakkosuostumuksen noudattamista.

Jos Telehallintokeskuksen käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa henkilötietolain säännöksiä, Telehallintokeskus voi siirtää asian siltä osin käsi-

teltäväksi henkilötietolain mukaisesti.

27 §

24 §

Tiedonsaantioikeus

Sen estämättä, mitä salassapidosta muualla säädetään, ministeriöllä, Telehallintokeskussella ja tietosuojavaltuutetulla on oikeus 23 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi saada tässä laissa tarkoitetuilta teleyrityksiltä ja niiden yhteenliittymiltä, televerkkojen omistajilta ja haltijoilta, teleurakoitsijoilta, tilaajaluetteloiden julkaisijoilta ja suoramarkkinoinnin harjoittajilta tarpeelliset tiedot niiden harjoittamasta tässä laissa tarkoitettusta toiminnasta.

25 §

Pakkokeinot

Jos joku rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, Telehallintokeskus voi velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

Teettämällä suoritettua toimenpiteen kustannukset suoritetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

26 §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 7 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rangaistus 4 §:n 2 momentissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla kuin rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetä ankarampaa rangaistusta.

Yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaan annettujen säännösten rikkominen

Joka tahallaan

1) laiminlyö 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun teletoinnin tietoturvaan huolehtimisen,

2) käsittelee tunnistamistietoja 9-13 §:ssä säädetyn vastaisesti tai

3) käyttää televiestintää suoramarkkinointiin 21 §:n vastaisesti

on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaan annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

6 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Muutoksenhaku

Telehallintokeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saadaan hakea muutosta noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Telehallintokeskus voi päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Valitusviranomaisen voi kuitenkin kieltää täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

29 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

31 §

Siirtymäsäännös

Jos 11 §:ssä tarkoitettu tunnistamistietojen

käsittely on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sitä voidaan jatkaa tämän lain es-tämättä. Tällöin tilaajille on tiedotettava tun-nistamistietojen käsittelystä, ja jos he eivät muuta ilmoita kuukauden kuluessa, heidän katsotaan antaneen suostumuksensa tietojen käsittelylle.

2.

Laki

telemarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1997 annetun telemarkkinalain (396/1997) 3 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentin 5—7 kohta, 3 momentti ja 4 momentin 1 kohta, 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 50 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, 4 §:ään uusi 21 a kohta, sekä 8 §:n 2 momenttiin uusi 3 a, 8 ja 9 kohta seuraavasti:

3 §

Soveltamisala

Teletoinnassa ja tilaajaluetteloiden tarjoamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, teletoinnassa ja tilaajaluetteloiden tarjoamisessa noudatetaan, yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaan annettua lakia (/).

4 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

21 a) *tilaajaluettelolla* yleisesti saatavilla olevaa puhelinluetteloa ja muuta painettua tai sähköisessä muodossa olevaa luetteloa tai osoitteistoa, jossa esitetään luettelotoiminnan harjoittajan keräämiä ja ylläpitämiä tilaajien tai käyttäjien henkilötietoja;

8 §

Teleyrityksen velvollisuudet

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, teleyrityksen tulee:

3 a) varustaa televerkkonsa ja telepalvelunsa siten, että pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettu telekuuntelu ja televalvonta on

mahdollista toteuttaa ministeriön määräämissä televerkoissa ja telepalveluissa;

5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyjä televerkkoja ja telepalveluita sekä niihin läheisesti liittyviä muita palveluita sen mukaan kuin siitä erikseen määrätään;

6) huolehtia telepalveluiden laskutuksesta asianmukaisella tavalla sekä luovuttaa käyttäjien laskuttamisen kannalta tarpeellisia tietoja toiselle teleyritykselle laskutuksen järjestämiseksi siten kuin ministeriö 11 §:n ja 15 §:n 2 momentin nojalla määrää;

7) eriyttää toimintansa siten kuin 6 luvussa säädetään;

8) huolehtia siitä, että käyttäjät saavat tunnistamisen kannalta välttämättömät tietonsa yleisesti saatavilla olevaan ajantasaiseen tilaajaluetteloon sekä yhdessä muiden teleyritysten kanssa huolehtia siitä, että sen käyttäjien tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedot ovat kaikkien käyttäjien saatavilla avoimessa valtakunnallisessa tilaajaluettelossa, joka sisältää kaikkien käyttäjien tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedot ottaen huomioon, mitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaan annettussa laissa säädetään; sekä

9) luovuttaa sen kanssa liittymäsopimuksen tehneiden käyttäjiensä tilaajaluettelossa julkaistaviksi ilmoittamia tietoja niiden tilaajaluettelossa julkaisemista varten julkaisemisen kannalta käyttökelpoisessa muodossa tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin siten, että luovutuksesta perittävät maksut ovat kohtuullisissa suhteissa suorituskustannuksiin ottaen huomioon, mitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvaan annettussa laissa säädetään.

Jos 2 momentin 3 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi

poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia kustannuksia. Telekuuntelusta ja televalvonasta vastaava viranomainen suorittaa teleyritykselle 2 momentin 3 a kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ministeriön vahvistamat maksut, joita määrättäessä otetaan huomioon teleyritykselle toimenpiteestä aiheutuvat välittömät kustannukset sekä kohtuullinen korko siitä pääomasta, jonka teleyritys on joutunut sijoittamaan laitteisiin ja ohjelmistoihin, joilla televerkko tai telepalvelu on varustettu 4 momentin 1 kohdan nojalla annettujen määräysten mukaisesti.

Ministeriön tulee:

1) antaa tarkemmat määräykset 2 momentin 3, 3 a, 4, 8 ja 9 kohdan soveltamisesta; sekä

15 §

Käyttäjän oikeudet

Jokaisella on oikeus:

5) saada telelaskun yhteyskohtainen erittely siten kuin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa säädetään; sekä

50 §

Vaitiolovelvollisuus

Joka tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoonsa liike- tai ammatillisuuden, ei saa sitä ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen.

Teleyritys saa käyttää televerkkojen tai telepalveluiden yhteenliittämistä haluavilta muilta teleyrityksiltä saamiaan tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten ne on teleyritykselle toimitettu. Teleyrityksen tulee järjestää toimintansa niin, että tällaisia tietoja ei luovuteta teleyrityksen muille osastoille, tytäryhtiöille tai muille, joille voisi olla kilpailuetua näistä tiedoista.

Vaitiolovelvollisuudesta on lisäksi voimassa, mitä siitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 38 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

38 luku

Tieto- ja viestintärikoksista

4 §

Törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus

Jos viestintäsalaisuuden loukkauksessa

1) rikoksentekijä käyttää rikoksen tekemisessä hyväksi asemaansa yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa (/) tarkoitetun

teleyrityksen palveluksessa tai muuta erityistä luottamusasemaansa,

ja viestintäsalaisuuden loukkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .

4.

Laki**telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään telehallinnosta 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetun lain (518/1988) 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 397/1997, uusi 1 a kohta seuraavasti:

2 §

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1 a) huolehtia yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa (/) sille säädetyistä tehtävistä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Naantalissa 18 päivänä kesäkuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Anneli Taina*

2.

Laki

telemarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1997 annetun telemarkkinalain (396/1997) 3 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentin 5—7 kohta, 3 momentti ja 4 momentin 1 kohta, 15 §:n 1 momentin 5 kohta ja 50 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, 4 §:ään uusi 21 a kohta sekä 8 §:n 2 momenttiin uusi 3 a, 8 ja 9 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Soveltamisala

Teletoiminnassa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

3 §

Soveltamisala

Teletoiminnassa ja tilaajaluetteloiden tarjoamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, teletoiminnassa ja tilaajaluetteloiden tarjoamisessa noudatetaan, yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettua lakia (/).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

21 a) tilaajaluettelolla yleisesti saatavilla olevaa puhelinluetteloa ja muuta painettua tai sähköisessä muodossa olevaa luetteloa tai osoitteistoa, jossa on luettelotoiminnan harjoittajan keräämiä ja ylläpitämiä tilaajien tai käyttäjien henkilötietoja;

8 §

Teleyrityksen velvollisuudet

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, teleyrityksen tulee:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyt televerkot ja telepalvelut sen mukaan kuin siitä erikseen määrätään;

6) huolehtia telepalveluiden laskutuksesta asianmukaisella tavalla siten kuin ministeriö 15 §:n 2 momentin nojalla määrää; sekä

7) eriyttää toimintansa siten kuin 6 luvussa säädetään.

Jos 2 momentin 3 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia

3 a) varustaa televerkkonsa ja telepalvelunsa siten, että pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettu telekuuntelu ja televalvonta on mahdollista toteuttaa ministeriön määräämissä televerkoissa ja telepalveluissa;

5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyt televerkot ja telepalvelut sekä niihin läheisesti liittyviä muita palveluita sen mukaan kuin siitä erikseen määrätään;

6) huolehtia telepalveluiden laskutuksesta asianmukaisella tavalla sekä luovuttaa käyttäjien laskuttamisen kannalta tarpeellisia tietoja toiselle teleyritykselle laskutuksen järjestämiseksi siten kuin ministeriö 11 §:n ja 15 §:n 2 momentin nojalla määrää; sekä

7) eriyttää toimintansa siten kuin 6 luvussa säädetään;

8) huolehtia siitä, että käyttäjät saavat tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedotnsa yleisesti saatavilla olevaan ajantasaiseen tilaajaluetteloon sekä yhdessä muiden teleyritysten kanssa huolehtia siitä, että sen käyttäjien tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedot ovat kaikkien käyttäjien saatavilla avoimessa valtakunnallisessa tilaajaluettelossa, joka sisältää kaikkien käyttäjien tunnistamisen kannalta välttämättömät tiedot ottaen huomioon, mitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan annettussa laissa säädetään; sekä

9) luovuttaa sen kanssa liittymäsovimuksen tehneiden käyttäjiensä tilaajaluettelossa julkaistaviksi ilmoittamia tietoja niiden tilaajaluettelossa julkaisemista varten julkaisemisen kannalta käyttökelpoisessa muodossa tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin siten, että luovutuksesta perittävät maksut ovat kohtuullisissa suhteissa suorituskustannuksiin ottaen huomioon, mitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvaan annettussa laissa säädetään.

Jos 2 momentin 3 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletoiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kustannuksia.

kustannuksia. Telekuuntelusta ja televalvon-
nasta vastaava viranomainen suorittaa te-
leyritykselle 2 momentin 3 a kohdassa tar-
koitetuista toimenpiteistä ministeriön vahvis-
tamat maksut, joita määrättäessä otetaan
huomioon teleyritykselle toimenpiteestä ai-
heutuvat välittömät kustannukset sekä koh-
tuullinen korko siitä pääomasta, jonka te-
leyritys on joutunut sijoittamaan laitteisiin ja
ohjelmistoihin, joilla televerkko tai telepal-
velu on varustettu 4 momentin 1 kohdan no-
jalla annettujen määräysten mukaisesti.

Ministeriön tulee:

1) antaa ohjeet 2 momentin 3 kohdan ja
tarkemmat määräykset 2 momentin 4 kohdan
soveltamisesta; sekä

Ministeriön tulee:

1) antaa tarkemmat määräykset 2 momen-
tin 3, 3 a, 4, 8 ja 9 kohdan soveltamisesta;
sekä

15 §

Käyttäjän oikeudet

Jokaisella on oikeus:

5) saada 50 §:n 2 momentin mukaisesti
eritelty lasku telemaksuista; sekä

5) saada telelaskun yhteyskohtainen erittely
sitien kuin yksityisyyden suojasta televiestin-
nässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetus-
sa laissa säädetään; sekä

50 §

Vaitiolovelvollisuus

Telelaitoksen palveluksessa oleva tai ollut
ei saa luvatta ei saa luvattomasti ilmaista,
mitä hän on tehtävässään saanut tietää tele-
viestin sisällöstä. Vaitiolovelvollisuus koskee
myös televiestinnän osapuolten henkilölli-
syyttä ja tietoja, jotka mahdollistavat osa-
puolten tunnistamisen. Edellä tarkoitettu vai-
tiolovelvollisuus on myös telemarkkinlain
12 §:ssä tarkoitettulla valtuutetulla teleura-
koitsijalla sekä teleurakoitsijan palveluksessa
olevalla henkilöllä.

Poliisilla on 1 momentin estämättä oikeus
liittymään haltijan suostumuksella saada:

1) rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä tarkoitetun
rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tunnistam-
istietoja liittymään otetuista yhteyksistä;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sekä

2) matkaviestimestä lähetettyjä viestejä koskevat tunnistamistiedot siltä osin kuin se on tarpeen sellaisen rikoksen selvittämiseksi, jonka johdosta matkaviestin tai siinä käytetty liittymä on oikeudettomasti toisen hallussa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään ja mitä käyttäjä on sopinut viestintäyhteyden kanssa liittymänsä tunnistamistietojen pitämisestä salassa, viestintäyhteyksellä on oikeus antaa hätäilmoituksen vastaanottaneelle poliisille, pelastusviranomaiselle ja muille hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille tunnistamistietoja liittymästä, josta hätäilmoitus on tullut. Tunnistamistietoina voidaan antaa liittymänumeron ohella tieto liittymän asennusosoitteesta ja haltijasta sekä tieto sen tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon.

Viranomaisen oikeudesta muissa tapauksissa rikoksen esitutkinnassa saada tunnistamistietoja teletoiminnassa välitetystä viestistä säädetään pakkokeinolaissa.

Joka tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoonsa liike- tai ammatillisuuden, ei saa sitä ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen.

Joka tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoonsa liike- tai ammatillisuuden, ei saa sitä ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen.

Teleyritys saa käyttää televerkkojen tai telepalveluiden yhteenliittämistä haluavilta muilta teleyrityksiltä saamia tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten ne on teleyritykselle toimitettu. Teleyrityksen tulee järjestää toimintansa niin, että tällaisia tietoja ei luovuteta teleyrityksen muille osastoille, tytäryhtiöille tai muille, joille voisi olla kilpailuetua näistä tiedoista.

Vaitiolovelvollisuudesta on lisäksi voimassa, mitä siitä yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 38 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 578/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 luku

Tieto- ja viestintärikoksista

4 §

Törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus

Jos viestintäsalaisuuden loukkauksessa

1) rikoksentekijä käyttää rikoksen tekemisessä hyväksi asemaansa telemarkkina-laissa (396/1997) tarkoitetun yleistä teletoimintaa harjoittavan laitoksen palveluksessa tai muuta erityistä luottamusasemaansa,

ja viestintäsalaisuuden loukkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

1) rikoksentekijä käyttää rikoksen tekemisessä hyväksi asemaansa *yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa (/)* tarkoitetun teleyrityksen palveluksessa tai muuta erityistä luottamusasemaansa,

ja viestintäsalaisuuden loukkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta*

4.

Laki**telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään telehallinnosta 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetun lain (518/1988) 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 397/1997, uusi 1 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1 a) huolehtia yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annetussa laissa (/) sille säädetystä tehtävistä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.
